

Előfizetési díj:
 Egész évre . . . 10 K — f.
 Fél évre . . . 5 K — f.
 Negyed évre . . . 2 K 50 f.
 Egyes szám ára 20 fillér

Hirdetmények:
 3 hasábos petítor egyszer
 18 fillér, többszöri hirdetésnél 14 fillér.

ZALAMEGYE

A lap
 szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez (Wlassics-utca 52. sz.), az anyagi részét illető közlemények pedig a kiadóhivatalhoz (Ujváros-utca 25. sz.) küldendők.

Kéziratokat
 nem küldünk vissza.

ZALAVÁRMEGYEI HIRLAP

politikai, társadalmi, közművelődési és gazdasági hetilap.

Megjelenik minden vasárnap reggel.

Szövetkezetek.

Az európai nemzetek szövetkezeteinek küldöttei Budapesten tartották meg nemzetközi kongresszusukat. Evvel az alkalommal sokat foglalkozott a sajtó a szövetkezeti kérdéssel, amely Magyarországon annyi gazdasági, társadalmi, politikai, sőt felekezeti viszályt vetett felszínre és élesztett ki, hogy az utóbbi időben a szövetkezeti kérdést gyanúsítás és gyanúsíttatás nélkül tárgyalni alig lehetett.

Akik a szövetkezeti ügygel elméletben foglalkoztak, bőven hajigálták a jelszavakat, a népek a nagytőke kizsákmányolásától való megmentésére feltétlen biztos és egyedüli eszköznek tekintették a szövetkezést. Az ígét hirdetőik után következtek a jóhiszemű alapítók, akik nem ismerve a gazdasági élet legprimitívebb követelményeit sem, szívesen hoztak anyagi áldozatokat, készségesen fáradtak, hogy a féktelen gazdasági szabadság kinövéseinek, a visszaéléseknek s a kapzsiságnak áldozatul dobott népek segítségére siessenek.

És ez volt nálunk a szövetkezeti mozgalom első nagy baja. Amíg a sociális kérdések hivatott művelői tájékozatlanul állottak s nem mertek nyilatkozni arról, hogy mit lehet várni és remélni a szövetkezéstől, a könnyenhivők és könnyen lelkesedők vették kezükbe az ügyet.

A másik baj az volt, hogy a mozgalmat, amely pusztán gazdasági kérdés, társadalmi, politikai és felekezeti tendenciákkal kapcsolódott össze.

Ezt tagadni szokás, de letagadni nem lehet. A szövetkezeti ügy felkarolása politikai program pont lett s a legtöbb szövetkezeti mozgalom háta mögött ott lapangott a politikai cél és felekezeti gyűlölködés.

A magyar ember, a magyar társadalom gazdasági célokért nehezen mozdul meg, nehezen bírható tömörülésre. A merkantilizmusnak és agrarizmusnak politikai és egyéb tartalmat is kellett adni, hogy tömegekbe verődjék a nép. A szövetkezés horderejét nem tudta megérteni, nem ismerte annak a lényegét, nem csábította a példa. Érezte az élet nyomását, de nem tudta, hogy az honnét ered, hogyan és ki ellen védekeznek. Nos hát a szövetkezeti moz-

galom vezetői megmutatták neki az ellenséges politikai pártot s a kereskedőket.

A merkantilizmus és agrarizmus nálunk nem csak gazdasági irányt és érdeket jelentett. A merkantilista kozmopolita is volt az agráristák szemében, aki illendő haszonért az erkölcsi javakat is áruba bocsátja; a túlzó merkantilisták pedig minden mozdulatot, amely esetleg nem kedvezett az érdekeiknek, azonnal a szabad verseny korlátozásának, jogaik megsértésének deklaráltak.

A szövetkezetet Magyarországon legelőször az agrarizmus karolta fel. Ezért az egyik oldalon már születésekor gyanús és félelmes volt ez a mozgalom; amikor pedig kipattant az a titok, hogy az apró-cseprő szövetkezeti csoportok célja nem éppen gazdasági érdekek szolgálata, akkor természetesen nagy lett a lárma és vádaskodás.

Láttuk, tapasztaltuk magunkon. Nem kell messze mennünk példák után. Mind a két fél tévedései és hibái szembeszöttek. Aki híve volt a szövetkezeti eszmének, akár öntudatosan, akár csak azért, mert az új divatot mindenben szereti, azt rögtön a szabadelvűség ellenségének, felekezeti türelmetlenséggel szaturált feudalistának kiáltották ki; aki azonban egy szót mert szólni a méltatlanul vádolt nyomorult szatócs érdekében, vagy nem hitt a szövetkezés feltétlen hatalmában, nem látta benne azt a népboldogító arkánomot, aminek hirdették, hát az abban a szempillantásban hazaárulóvá lett.

A gyanúsításnak, az erőszakoskodásnak a salakja keveredett bele ebbe a nagy kérdésbe, amely a jelenkor egyik legfontosabb gazdasági mozzanata. Politikai pártok s a reakció fegyverévé akarták tenni azt az eszmét, amelyet a gazdasági élet új iránya szült s nem az önzés, nem a hatalom, hanem az élet kényszere fog nagyra nevelni.

Ettől a salaktól meg kell tisztítani a szövetkezeti mozgalmat. Nem szabad azt sem politikai, sem társadalmi, sem felekezeti szempontból tárgyalni és kezelni. Maradjon pusztán gazdasági kérdés s ha higgadtan nézzük a szövetkezés okait és célját, fel is használhatjuk annak áldásait anélkül, hogy rombolnánk.

A korlátlan szabadság, a verseny feltétlen szabadsága csődbe került. Nem nyújt annyi aktív hasznót, mint amennyi exis-

tenciát tönkre tesz. Az individualizmus, amely az egyén jogait biztosítja ugyan, de a gyengének nem megy segítségére abban a harcban, amely kegyelmet nem ismer, korlátlanul nem tartható fenn. Ezt érzi minden józanul gondolkodó fő.

A korlátlan individualizmus ellen keresi a védelmi eszközöket a szövetkezés, hogy a sok kis ember közös ereje szembe állhasson a nagy molochhal, amely hatalmába kerítette az emberiség termelésének legnagyobb részét.

A szövetkezeti eszmét maga az élet szülte. Megkellett annak születnie mindenütt, ahol a modern gazdasági elvek alapján rendezkedett be az élet. Ime a most lezajlott kongresszus bizonyítja, hogy mindenütt ugyanazonos elvek és érdekek mozgatják a szövetkezést.

A szövetkezeteknek tehát jogosultságuk van, sőt azok határozottan szükségesek. A szövetkezés fogja átalakítani a gazdasági rendet.

A kongresszus tárgyalásaiból azonban újra csak az a tanulság szűrődött le, hogy Magyarországon a szövetkezeti mozgalom nem helyes nyomon halad. Nem ott kezdtek, ahol kellett volna.

A leghatározottabb hívei vagyunk a tisztán gazdasági célzattal előretörő szövetkezeti mozgalomnak, amely a nép részére új keresetforrásokat teremt, munkájának nagyobb jutalmat biztosít. A gazdasági megerősödés lehet csak a szövetkezés észszerű célja. Az észszerűség arra utalja a kis emberek nagy tömegét, hogy a termelés fokozására s az előnyösebb értékesítésre törekedjenek. A hitelszövetkezetek a gazdasági haladással önként megteremnek; addig pedig, amíg tagjaik hitelgényeit kielégíteni nem képesek, nem sokat érnek.

A termelési és értékesítő szövetkezetek, gabonaraktárak, tojás, tejszövetkezetek, iparosok raktárszövetkezetei mellett az apró cseprő falusi boltok bizony nagyon alárendelt jelentőségűek. Nálunk azonban ezeknek akkora fontosságot tulajdonítottak, hogy óriási nagy eredménynek tekintették a szövetkezeti boltokat. Fájdalom a magunk kárán láttuk be, hogy szakértelem híján a lelkesedés nem sokat ér.

Akinek megadatott a sorstól, hogy a nép érdekeivel közvetlenül foglalkozhassék,

vegye kezébe a szövetkezeti ügyet okosan. A cél: a nagy tőke elleni védekezés, az örök tömörítése. Egyik kisémberek a másik elleni harca nem sok eredménnyel jár. Szatácsokkal konkurrálni nem érdemes, mert csak szatácsnyereség lehet a haszon. Alakítsunk termelő szövetkezeteket. Buzdítsák a népet, hogy földjét szövetkezeti kötelékben jobban művelje, szerezzen közösen gépeket, értékesítsen mindent s teremtsenek neki eszközöket és módokat, hogy jövedelme emelkedjék. A fogyasztási szövetkezetek igazi talaja a nagy városok munkás negyede, ahol a nagyban való beszerzés előnyeit igazán ki lehet használni.

Sok időt és teret venne igénybe a mi szövetkezeteink bajainak felsorolása. De ezek között a legfontosabb az, hogy sok helyen ahoz nem értő emberek a vezetők. Lehet valaki elsőrendű népszónok, tanító, pap, jegyző, de felette rossz kereskedő. Ezt meg kell szívlelni minden fogyasztási szövetkezet alapításánál. A másik nagy hiba az, hogy az alapításnál nem a gazdasági érdek dominál. Az ilyen szövetkezetek nyomán rendszerint elkeseredett társadalmi viszálykodás támad, mert a szövetkezeti bolt konkurrenciája által ekzisztenciájukban megtámadott kereskedők kigyót-békát kiáltanak az új intézményre s tőlük telhetőleg ártani igyekeznek neki, hogy azt már csirájában elfojtsák. Káros és tisztességtelen verseny fejlődik ki a társadalmi és politikai agitációra alapított szövetkezet nyomán, amely vagy a kereskedőket és iparosokat, vagy a szövetkezetet teszi tönkre.

Ezek a szövetkezeti ügy gyermekbetegségei, amelyeknek minden új s fejlődésre hivatott intézmény alá van ugyan vetve, de tekintettel arra, hogy idestova huszonöt esztendeje már annak, hogy a szövetkezeti intézmény komoly gazdasági tényező kezdett lenni, itt volna az ideje már annak,

hogy a gyermekbetegségek megszűnjenek s a szövetkezetek ugyanolyan áldásos formában jelenjenek meg, mint Angol és Németországban.

Végezetül ideirjuk gróf Tisza István felkösztöntőjének egy részletét, amelyet a szövetkezeti kongresszus margitszigeti bankettjén mondott. Érdemes megszívlelni.

»Az a hatalmas, nagy eszme, amely a szövetkezés alapjául szolgál, abban áll, hogy elkerüljük azokat a veszélyeket, amelyek a gazdasági életben a korlátlan szabadsággal járnak; elkerüljük-e a szabadságnak magának megkerülésével, hanem az által, hogy a kisebb existenciák erejét egyesítve, ezeket is képesekké tegyük arra, hogy a szabadság jótéteményeiben ők is részesüljenek, hogy megadjuk nekik nemcsak az anyagi fejlődés lehetőségét, hanem főképpen a szellemi és erkölcsi nevelés előfeltételeit, kifejtve bennük az egyéniségnek azt a hatalmas erejét, amely minden fejlődésnek és minden haladásnak nélkülözhetetlen rugója.

Az érdekek, a szenvedélyek mindenbe belevegyülnek és a legnemesebb ügyet is kiforgathatják igazi mivoltából és hitelvesztetté tehetik. Ezért óva intem önöket, hogy mindennel azonosítsák magukat, amit a szövetkezetek jelszava alatt mondanak és tesznek. A szövetkezetek lényege abban áll, hogy a kis szisztenciák érdekét védjük, védjük ne a szabadság ellen, hanem a szabadság által, ne a haladás ellen, hanem a haladás szellemében.

Városfejlesztés.

A kulturális és gazdasági élet újabb berendezése a városokat sokkal fontosabb szerepre utalják, mint a multban. A tapasztalat azt mutatja, hogy a városok a nemzetek nagy erősségei, amelyeknek az a hivatásuk, mint a multban a váraké: megvédelmezni a nemzeteket és államokat az egymás között vívott harcokban. Mert örökös versengés és harc az élet. A várbástyák

eltűntek s a csatákat nem a várak ostromával döntik el; de annak a harenak a sorsát, amely a gazdasági és szellemi hatalomért folyik, a városok ereje szabja meg.

Magyarország városainak fejlesztése, megerősítése elsőrendű nemzeti érdek. Belátták ezt a városok is és minden erejükkel igyekeztek hivatásukat betölteni. A siker kisebb nagyobb mérvben nem is maradt el. Sokat alkotott Magyarország városai. De az alkotás, a rohamos haladás legérezhetőbb eredménye mégis csak a rengeteg tartozás és a közterhek abnormis szaporodása. S mikor már odáig értünk, hogy a közterhek tovább nem fokozhatók, de a városok még mindig nagy problémák előtt állanak, a városok fejlesztésének eszközeit és módjait úgy kell keresnünk, hogy a polgárság lehetőleg kiméltessék, mert az adók fokozása már csak a produktív képesség rovására lehetséges.

A városfejlesztés eszközeit és módjait sokan keresik, akik az életből szerzett tapasztalataikkal a kérdést előbbre vihetik. Sok okos és gyakorlati tanács hangzott el szóban és írásban; minden oldalról megvilágították a kérdést, de mindenki csak ahhoz a végső tételhez jutott el, hogy a városok fejlesztésének legelső és nélkülözhetetlen eszköze a pénz. De vannak más kellékek is, amelyek sokszor a pénznél is fontosabbak, mert pénzt teremtenek.

Ujabbán két gyakorlati férfiú tollából származott munkát olvastunk a városokról. Az egyiket Éhen Gyula, Szombathely város volt polgármestere írta. Nagyszabású munka, amely telve van életbölcsességgel, ügyszeretettel, körültekintéssel. Az utóbbi napokban pedig Lovass Zsigmond nagyváradi főmérnök adott ki egy kis tanulmányt, amely vékony füzetke csak, de nem kevésbé értékes, mert sok gyakorlati tanácsot nyújt s ráolvassa a városokra, hogy nem csak a pénz, hanem az érdeklődés, a megfontolás hiánya állja útját a helyes fejlődésnek.

És igaz van. Sokszor tapasztalható, hogy nagyon sok esetben, a legfontosabb kérdések megoldásánál, nem találjuk meg azt az állandó érdeklődést, tevékenységet, buzgóságot, lelkesedést, helyes eszközök megválasztását és a városfejlesztése iránt való előszeretettel, amelyeknek egyesülniök kell, hogy a fontos kérdések jól és célszerűen oldassanak meg.

A városfejlesztés körét az említett munka úgy határozza meg, hogy az magában foglalja minden intézményeket, melyek a város közönségének szellemi, anyagi érdekeit előmozdítják és a városnak széppé, naggyá és kellemessé tételére alkalmasak. Ez bizony elég tág definíció, de legalább belefér minden intézmény és berendezés, amelyet a közérdek megkövetel.

Annak igazolására, hogy mily óriási anyagot ölel fel a városi élet gépezete, Lovass Zsigmond felsorolja a városok legfontosabb feladatait. Ezek:

síteni akarja törvényeink szerint a jogait. Vegye ön az egyiket feleségül.

A könyvelő savanyu arcot vágott, de végre mégis hajlott Huttington szavára, mert esetleg állásába került volna ellenkezése. Mindketten az irodába mentek, ahol már majdnem hajba kaptak a menyasszony jelöltek.

— Hölgyeim, szólt a kereskedő, én nem vehetem feleségül mindkettőjüket. Áldozatkész könyvelőm azonban hajlandó egyikükkel házasságot kötni s így megmarad a keeske is, káposzta is.

De a hölgyek mindegyike a kereskedőt akarta férjéül s ez újabb ellentétet támasztott. Végre abban állapodtak meg, hogy sorsot húznak. Ez meg is történt és a szebbik Huttingtonnak jutott. A könyvelő ábrázata kissé hosszúra nyúlt, midőn a esunya miss befűzte hosszú karját az övébe, de hát nem tehetett mást, minthogy feleségül vette a véletlenül melléje eseppent asszonyszemélyt.

A lakzi megtörtént. Körülbelül öt hónap mulva jelentkezett a harmadik cédula tulajdonosa is, aki a szépség tekintetében felülmulta már férjes elődjeit. Barker Jósefine kisasszony szintén követelte Huttingtontól, hogy feleségül vegye őt.

— De kérem én már nős vagyok, felelte Huttington.

TÁRCA.

Furcsa házasság.

Geronimoban élt egy Huttington nevű kereskedő. Elég jó módban volt, de a kis városkában sehogy sem tudott feleséget szerezni. Elhatározta végre, hogy hirdetés útján fog asszony után nézni. De ezt is oly különös módon tette, hogy a kellemetlenüések nem maradtak el. Ő magkereskedő volt és évenként a környék lakóinak elküldte zacskókban magmintáit. Sajátkezűleg a következő tartalmu cédulákat írta:

„36 éves magkereskedő vagyok. Amely hölgy irodámban felkeres, azt feleségül veszem. Huttington Geronimoban.“

Kiválasztott három zacskót és mindegyikben egy ilyen cédulát helyezett el. A jó szerencsére bizta, hogy alkalmazottai hova küldik a zacskókat.

Néhány hét mulva az iroda ajtaján kopogtatott valaki. Szive lázasan dobogott, hamarjában kiesinosította magát, mert érezte, hogy feleségjelöltje akarja átlépni a küszöböt. Csakugyan: egy nő volt.

— Olvastam a hozzám küldött nyilatkozatát s törvényeink értelmében követelem, hogy igére-

tét beváltsa, — rontott be nyersen a leány, aki nem volt a legesunyább nő a világon.

Huttington csakhamar „megalkudott“ a leánnyal és még az nap megtartották az eljegyzést. Alig hogy visszatértek a közjegyzői hivatalból, egy másik kisasszonyjelentkezett és követelte Huttingtontól, hogy sajátkezűleg írott kötelezvénye értelmében feleségül vegye őt.

Huttington szepegett a félelemtől. Hol a másik főköti követelőre tekintett s várta már a pillanatot, a melyben a két feleségjelölt széjjel fogja tépni őt, aki már Newman Susane-nal eljegyezte magát. De Douglas Alice, az új jövevény, nem hagyta annyiban a dolgot. Azt ajánlotta, hogy huzzanak sorsot, kié legyen Huttington, aki jobban szerette volna Alicet, mert ez igazán szép nő volt.

Huttingtonnak végre mentő ötlete támadt. Felkérte a hölgyeket, hogy maradjanak egynehány pillanatig az irodában, ő tüstént visszatér.

Huttington felkereste könyvelőjét, Sulas Jaques urat s barátságosan megveregette a vállát.

— Ön egy igen nagy szívességet tehetne nekem, fordult Huttington a könyvelő felé.

— Főnök urnak minden tekintetben rendelkezésére állok, szólt Sulas.

— Nézze hibámból két nőnek ígértem, hogy feleségül veszem s most mind a kettő érvénye-

1. *Helyes, gyors és olcsó közigazgatás és rendészet.*

2. *Közegészségügyi intézmények:* vízvezeték és csatornázás, köztisztaság, lakásügy, vásárterek, vágóhid, műjéggyártás, vásárosarnok, élelmiszer-vizsgálat és állomás, parkok és játszótérek, kórházak, városi fürdő, modern temető, állati hulla-égető.

3. *Közlekedési művek:* utak, utcák, burkolatok, közúti vasutak, hidak, közvilágítás, telefon, rendszeres utca- és házszámjelzés, árvédelem.

4. *Kulturális intézmények:* iskolák, nevelőintézetek, színház, muzeum, kulturpalota, szobrok, emléktáblák.

5. *Közjóléti intézmények:* mentő- és tűzoltóügy.

6. *Jótékonyági intézmények:* árvaházak, lelenceházak, gyermekotthon, szegényházak.

7. *Közgazdasági tevékenység:* városi közüzemek, gazdaság, idegenforgalom és gyáralapítás előmozdítása, városi takarékpénztárak.

8. *Városi élet kellemét* előmozdító tevékenység stb.

De lássunk néhány tételt, amelyek érdemesek a megszívlelésre.

Lovass hosszú tapasztalatai alapján azt állítja, hogy a városok polgársága, társadalma az a szellemi és anyagi kútforrás, mely lelkes és képzet városi tisztviselőkkel elsősorban van hivatva arra, hogy lankadatlan tevékenységgel és lokálpatriotizmussal, áldozatkészséggel a saját városa, otthona fejlesztése érdekében mindent kifürkészsen és megtegyen; — és pedig nem csak divatos szavakkal, hanem tettekkel.

Sem a vagyonosságban, sem a pusztá kötelességeket teljesítő városi hatóságban nem rejlik a haladás eszköze; hanem a város anyagi erejéhez mért legnagyobb fokú fejlődés csak ott található, hol a fejlődés alkatlemeit képező intézmények és alkotások gondos előkészítésén, megismertetésén, megkedveltetésén, a sablonos kötelességérzetet messze felülmúló ambíció és intelligencia vezérli a város szaktisztviselőit és a megvalósításhoz a társadalom ép oly lelkes csoportja csatlakozik; és együttesen a város egész közönségével megismertetik a tervezett intézmény cél-szerűségét, szükségét, hogy ott visszhangra találjon és azt többé a megvalósulásig nem engedik a napirendről levenni.

Intelligens, ambíciózus, munka- és alkotásra vágyó városi tisztviselők és egy lelkes társadalom, ez a haladás titka és süllypontja.

A mely várost csak a paragrafusok szerint kormányozzák, hol a város legfontosabb ügyei, jelene, jövője csak kötelességtudó tisztviselők kezében van letéve, hol nincs a közügyeknek egy lelkes gárdája, ott eredmény a városfejlesztés terén fel nem mutatható.

A városi közügyek e lelkes gárdáját kell tehát megteremteni, illetve összegyűjteni ambíciózus városi tisztviselőkből és a társadalomból és ennek szellemét kell a város közönségénél kellően ébreszteni és fokozni. Alkalmas talaj erre mindenütt van.

— Bánom is én, felelte az amerikai miss. Legyen mormon és akkor elvehet.

— De én nem akarom elvenni, felelte Huntington.

— Ugy? Akkor egyszerűen be fogom perelni s tudhatja, hogy törvényeink szerint köteles lesz elvenni engem, vagy bezárják.

A dolog csakugyan a törvény elé került, a hol elévülés címén, mert a cédula kiállítása és a jelentkezés között 6 hónap telt el, elutasították a felperest keresetével. Josefine azonban nem maradt pártában. Huntingtonnak volt egy váltókövetelése Smith James urnál, aki becsukhatta volna üzletét, ha Huntington beperelte volna a váltót. De a derék kereskedő lemondott a követeléről azzal a feltétellel, hogy Smith, aki özvegy ember volt, elvegye Josefine kisasszonyt. A kereskedő jellemű Smith szívesen egyezkedett ily módon ötven percentre hitelezőjével, mert a kisasszonynak szép hozománya is volt.

A házasságkötésnek ez a módja bizony furcsa egy kissé, de Amerikában, a szabad ipar hazájában, minden lehetséges, és így ez is . . .

Nagy Béla.

Ahoz, hogy valamely város természetes és folytonos növekedése mellett helyesen fejlődjék, ahhoz első sorban egy *városrendezési tervre van szüksége*, melynél a közlekedési, közegészségügyi, közgazdasági és művészi szempontok első sorban való érvényesülése mellett azokat a finandális szempontokkal lehető összhangzásba hozzuk. *Emez összhang úgy értelmezendő, hogy a hazai vidéki városoknál túlságosba ne menjünk nemcsak az anyagiak rovására, hanem kisebb városokban ne vezéreljenek olyan szempontok és ne akarjuk mindazokat óriási leküzdhetlen áldozatok árán létesíteni, — a mik egy világ-városnál igen, de különben nem szükségesek. De ne is legyünk oly kicsinyesek, oly szűk látókörűek és szűkmarkuak, hogy csak a mai helyzetet, felfogást, állapotot tartjuk szem előtt, hanem tekintünk előre, számoljunk a jövővel, különben pótolhatlan hibákat követünk el.* Csakis egy helyes program és a fentebb említett összes szempontok figyelembe vételével készített városrendezési terv alapján lehetséges az, hogy a legközelebbi 30—50 évben minden városi mű, berendezés, építkezés helyesen és célszerűen beilleszthető a keretbe, melynél a meglepetésnek kellemetlenségeit kizárjuk.

Lényeges és fontos közérdek kívánja tehát, hogy a városok az összes szempontok figyelembe vételével és gondos előrelátással készített városrendezési tervhez mielőbb jussanak, melyben a város jelen és jövő életének s fejlesztésének minden műve, berendezése, intézménye, építménye tervszerűen simán beleilleszkedjék.

Minden város fejlesztésénél bizonyos *rendszert kell követnünk*, az intézményeket kellő sorrendben kell megvalósítanunk. *Pl. az utcákat állandó burkolattal nem célszerű addig ellátni, míg nincs csatornázásunk; ez utóbbi nincs helyesen megalkotva, ha nincs vízvezetékünk.*

Első helyen mindenkor a *közegészségügyi intézmények* állnak, különösen a *vízvezeték és csatornázás*, melyek ezenfelül a tisztaság, a kényelem és a tűzbiztonság nélkülözhetetlen eszközei.

A városfejlesztés további fontos tényezője az *ipar és kereskedelem előmozdítása és ezzel összefüggésben az idegenforgalom emelése, mivel a polgárok anyagi jóléte, iparuk, kereskedelmük, vállalkaik szerencsés prosperálása* jelentékeny szerepet játszik. Hány város köszöni élénk forgalmát, virágzását, szépségét egyik gyártelepének, melyet a társadalom egy kiváló éber, élelmes és városán szeretettel esüggő közlérfia telepített.

Bár az ipar és kereskedelem magánvállalatot, magánérdeket képvisel első sorban; erkölcsi és anyagi hatása a város jólétére is kihatással van és ezért a városnak, mint erkölcsi testületnek is kötelessége, érdeke azt töle telhetőleg pártolni. Számos esetben nem a pusztá véletlen szüleménye az, hogy egyik-másik város gyárvárossá alakul; számos oly gyárral bir, melynek létfeltételei másutt épp oly jól és talán még jobban feltalálhatók.

Hogy valamely városban új, különösen nagyobb iparvállalat létesüljön, fontos szerepet játszik a város élelmessége, előrelátása, helyes iparpolitikája, párosulva áldozatkészséggel. Jó előre kell vizsgálni, vajjon mely gyár alapításához vannak meg a kellő előfeltételek. És itt nevezetes feladat vár nem a hatóságra, hanem főleg a társadalom és lelkes szakférfiakra, kereskedőire, iparosaira, kik be nem várva, míg évtizedek alatt esetleg egyik-másik cég gyáralapítás iránt csak érdeklődik: hanem iníciál, felhívja a figyelmet, összeköttetésbe lép ily iparvállalat létesítése céljából, úgy mint az élelmes magánember; és teljesen összeegyeztethetőnek tartom a város méltóságával, hogy a köz érdekében egy kis üzleti szellemet visz annak életébe.

A *köztisztaság*, mely sok helyütt, mindaddig, míg járvány nem üti fel fejét, mostoha gyermek, amelynek csak hírért ismerjük. A köztisztaság egyike ama tulajdonságoknak, mely a város jó hírért leghamarabb viszi el a távolba, melyről első sorban emlékezik meg minden idegen. Egyike ama követelményeknek, mely szintén kevés áldozattal s több figyelemmel könnyen elérhető mindenütt.

Kimagasló része a városfejlesztésnek a *város szépítése*, melynek minden művön, minden tárgyon érvényesülnie kell, legyen az akár a hatóság, akár magánosok által létesített. A hatóságok, a szaktisztviselők sokat tethetnek már az emelendő magánépületek bemutatott terveinek

esztetikai szempontból való bírálásával is. De sokkal hathatósabb eszköz a buzdítás és a verseny. Külföldi városokban évenként a legsikerültebb mű tervezője és külön az építető ki-tüntetésben részesülnek.

Sulyt kell helyezni az építkezési kedő fokozására és a helyes, gazdaságos építkezésre. Ennek egyik ismert módja, hogy az állami adómentesség felül községi adómentességet is nyújtssanak. De szükséges volna minden építési ügyben az építkezés fokozása szempontjából ingyenes tájékozással, tanácsal szolgálni mindenkinek, épület jövedelmezőségi, célszerűségi, beosztási és más szempontokból.

Ma a hatóság csakis köz- és tűzbiztonsági szempontból bírál meg minden építkezést, holott egy kis jóakarattal, sok más és époly fontos szempont megbíráásával, tanácsal nagyban hozzájárulhatunk ahoz, hogy több, célszerűbb, egészségesebb, jövedelmezőbb épület keletkezzen.

A magánépítkezéseket építkezés közben hatóságilag sehol sem ellenőrzik; pedig számos szerencsétlenségnek vennők elejét, és az épületek sokkal jobbak, tartósabbak, egészségesebbek lennének. De erre sehol sincs ma még elegendő hatósági műszaki személyzet.

Nagyobb vidéki városokban gyakran emlegett, feldiesért, de annál ritkábban megvalósított probléma: a *tisztviselő- és nyaralótelepek*.

Szükségük, előnyük közismert. A tisztviselők kellemes és saját otthonhoz jutnak; a város szép, új, egészséges városrészrel gyarapodik, a környékbeli telkek értéke növekedik és a város lakásviszonyai az egészséges verseny hatása alatt megjavulnak.

A tisztviselőtelep ügye csakis a hatóságok és a város közönsége jóakaró együttes támogatása útján (olcsó telkek adományozása, kövezés, világítás, csatornázás), valósítható meg.

Sok tehát a teendő a városok fejlesztése terén és a felsorolt eszméknek gyakorlati átültetési munkájában egyaránt ki kell vennie részét a városi tisztviselők, a társadalom és a kormány-nak, melyeknek ernyedetlen együttműködésével a városfejlesztést siker fogja koronázni.

Hazafiai kötelessége és egyszersmind érdeke minden város polgárának, hogy városát, otthonát fejlettebbé, szebbé tegye.

Vezéreljen mindenkit és első sorban a városok tisztviselőit az ügyeseretet melege; ez az, ami a városfejlesztés minden tervét megérleli és megvalósítja.

És ha anyagi áldozatokban nem is vehet mindenki egyenlően részt, de a városfejlesztés nemes munkájában igen.

A vértenger.

Patakokban folyik a vér Mandzsúria téreire. Fél millió ember ütközött meg s ezenként pusztult az ifju élet. A világ pedig kíváncsian, a vér mámorától megbódulva, nézi a rettenetes küzdelmet; várja a híreket újabb hekatombákról, amelyekből a terjengő vérszagot elviszi minden-hová a hirhordó sajtó. S a vér a filantróp lel-kében undort kelt, de a tömegekben felébreszti a vérengző ösebert, amelynek gyönyör a gyilkolás, mert hősi diésfénnyel vette azt körül.

A modern kor két diés istennője, a kultúra és civilizáció megdőbbsenve fordulnak kelet felé, ahol a népek örületes mámorban gyilkolják egymást. És szólnak:

Hazugság mindaz, amit a bölesek és tudósok érdemünk gyanánt róttak a történelem lapjaira. Nem mi uralkodunk a világon, hanem a vér és háboru kormányozzák az emberiséget. Csak a forma változott, a lényeg nem. Nyil helyett puska, ágyu; buzogány helyett kard és szuroay. Ennyi az egész.

És a kor megalázott istenségei csalódottan vonulnak vissza a filantrópok és álmódzók lel-kébe. A kulturát és civilizációt ágyuzzák agyon Ázsiában. Szuroayok, torpedók, bombák, had-vezérei lángelmék, esodás hősiesség és önfeláldozás, az emberek ezrei mind a kulturát és civilizációt tapossák. Nincs és nem is lesz békesség ezen a földön. Gyilkolják és gyilkolni fogják az emberek egymást mindaddig, amíg lesznek néprétegek és nemzetek, amelyek érdekellentétben állanak egymással.

A háborunak rabja ez a világ. Az emberiség össztermelésének nagyobbik negyedét a háborura való állandó készülődés emészti fel; évente milli-árdokat áldoznak a nemzetek, hogy háboru idején

annál nagyobb készültséggel gyilkolhassák egymást.

A rémséges távolságról naponta kötetekre való hírt hoz a táviró a haretérről s a világ mohó kíváncsisággal olvassa azokat. Nem is esoda. A német-francia háboru óta nem volt ilyen nagy hadi esemény a világon és valamint az 1870—71-iki háboru megváltoztatta Európa térképét s új irányba terelte a népek fejlődését, ugyanilyen hatással lesz Ázsiára ez a szörnyű mérkőzés is.

Becsület, dicsőségteljes ősi lobogókat tisztelettel hajthatjuk meg a japáni zászló előtt. Ujra feltámadt a régi kor, megelevenedik a görög-perzsa háborunak mesés legendája, amelyért annyira rajongtunk az iskolában. A japánok hősiességéhez hasonló hasztalan keresünk az ujkori hadakozások történetében. Szinte elszörnyedve áll az európai ember a haretér eseményei előtt. Ime egy nemzet, egy hadsereg, amely csupa hősből áll. Katonák, akiknek nem imponál a halál, emberek, akik gyönyörűséggel teszik kockára azt, ami koldusnak és királynak egyaránt a legbecesebb: az életet. Kináld a legnyomorultabb rabszolgának az egész világot s annak minden gyönyörűségét az élete ellenértékül. A pária a szemed közé fog kacagni és nem köti meg az alkut. Mit ér a világ s annak minden dicsősége, ha nincs meg az élet? S a névtelen japán ezerek szinte török magukat, hogy hajókra szálljanak, melyeket el fognak sülyeszteni; hogy részt vehessenek a rohamokban, melyekben tíz ellenséges golyó jut egy emberre. Soha, még a legsötétebb ó-korban sem volt olyan olesó az emberélet, mind most Kelet-Ázsiában. A halál megvetésének ezt a csodálatos filozófiáját nem magyarázza meg a japán hit, amely szerint boldogság és gyönyörűség jut osztályrészül a halál után. A hol a technika oly mesésen kifejtett, ott a tudomány és gondolkodás önállósága és intelligens volta sem hagy kívánni valót hátra. Ott már nem hisznek oly fanatizmussal a tulvilág gyönyörűségeiben, hogy azokért szívesen dobják el az életet. Hanem csak a legnemesebb emberi motívumokban lehet megtalálni a halálmegvetésnek ezt a csodás rekordját: az abszolút hazaszeretében és az abszolút kötelességtudásban.

Ebben az elpuhult, erkölestelenedő korban, a vallás- és államfelforgató áramlatok közepette, amikor kultuszt csinálnak a szentségtörésből és önzésből, megbecsülhetetlen erkölcsi értékkel bír Japán példája, ahol mintha újra felkelne a hazaszeretet és hősiesség napja.

Az ilyen hadsereg legyőzhetetlen. Ahol egy napon négyszer egymásután mennek a tizezrek a biztos halálba, mint Kinesu ostrománál történt, ahol a halál s az elesettek száma nem játszik szerepet a harc eredményével szemben, ott alig lehet kétség a háboru eredménye iránt. Győzni kell az ilyen hadseregeknek még akkor is, ha az ellenség háromszorta erősebb.

Olyan harcaink, mint a japánoknak, akik most nemzeti létükért küzdenek, nekünk is voltak. Már ezért is nagy rokonszenven nézi a magyar társadalom a japánok hősiességét.

A férfiúi és hazafiúi erényeknek, az önfeláldozásnak és bátorságnak olyan esodátételeit tapasztalhatjuk, amelyekre már nem tartottuk képesnek az elernyedő emberiséget. Ez a háboru fellvillanyozza a népek ősi erényeit s véres áldozatok árán nagy tanulságot nyújt a fegyverkező államoknak. A kultúra és civilizáció soha sem jut teljes diadalra s mindig vérnek kell folyni, hogy újra megtermékenyüljön az élet. A véráldozat csak akkor hoz dicsőséget, szabadságot, a száz-ezrek szívének vérével megváltott nemzetek csak akkor borulhatnak le őseik sírjaira igaz hódolattal, ha nem a haretérré hurcolt tömegek, hanem valódi hősök önfeláldozása, öntudatos küzdelme teremtette meg a szabadságot.

Az országos orvosszövetség kongresszusa.

Jeleztük, hogy az országos orvosszövetség siófoki kongresszusa után a szövetség tagjai Zalavármegyébe is átrándulnak. A kongresszus szeptember 4-ikén tartatott s a kirándulások 5 és 6-ikán voltak a Balaton partjának különböző pontjaira.

A nagyérdékű kongresszus lefolyását a következőkben közöljük.

A kongresszus megnyitása után dr. Kétyl Károly udvari tanácsos, elnök indítványára Hornig Károly veszprémi megyés püspököt, Kolossváry

Józsefet, Veszprémvármegye főispánját és Koller Sándort, Veszprémvármegye alispánját, egyhangulag díszelnökké választották és küldöttséggel meghívták a kongresszusra.

Hornig Károly püspök ezután elmondotta nagy hatást keltett és zajos éljenzéssel fogadott megnyitó beszédét, mely után Kolossváry főispán a vármegye nevében, dr. Vadnay pedig az orvosok nevében üdvözölte a megjelenteket.

A napirendet Kétyl dr. elnök nyitotta meg hosszabb beszéddel. Az Orvos-Szövetség tagjait egyértelmű tevékenységre hívja fel és ráutal a szövetség nagy szociális feladataira. A központi bizottság mindent elkövet a kitűzött célok megvalósítására, de sok akadállyal kell megküzdenie.

A nagy tetszéssel fogadott megnyitó beszéd után Flesch Nándor dr. előterjesztette titkári jelentését, Hochalt dr. pedig pénztári jelentését.

Koreck dr. jelentést terjesztett elő a közegészségügy államosításáról szóló törvényjavaslat előmunkálatairól. Eddig a javaslatnak csak azt a részét dolgozták ki, mely a közszolgálatban álló orvosokra vonatkozik. A javaslat szerint a közszolgálatban álló orvosok kinevezése a belügyminisztert illeti meg. Mindezeket az orvosokat az állampénztár díjazza. Nemesak orvosok, hanem egyuttal egészségügyi tisztviselők is, a kiket csak saját kívánságukra, vagy fegyelmi uton lehet elmozdítani. A körorvos fizetése 1600 K helyi pótlékkal és ötödéves korpótlékkal. Azonkivül természetben való lakást, vagy 500 K lakbért kap. A körorvost minden esztendőben szabadság illeti meg. Tíz év után nyugdíjigénye van, 30 évi szolgálat után teljes nyugdíjra tarthatnak igényt. De harminc éves szolgálat után is csak saját kívánságára, vagy rokkantság esetében nyugdíjazható. A javaslat kívánatosnak tartja a tisztí főorvos mellé rendelt egészségügyi gyakornoki állások és egészségügyi rendőrség szervezését.

Miután elhatározták, hogy a legközelebbi kongresszust Marilla-fürdőn tartják, az elnök berekesztette az ülést.

A kongresszus tagjai közül mintegy 150-en külön hajón Keszthelyre rándultak ki. Az orvosokat dr. Hány István zalamegyei tisztí főorvos, az orvosszövetség zalamegyei főkjának elnöke és dr. Thassy Gábor zalaegerszegi orvos, a szövetség jegyzője kalauzolták. A keszthelyi kikötőnél a kirándulókat Csertán Károly alispán, Keszthely város előljárósága s a zalamegyei orvosok küldöttsége várta. Dr. Hány István szíves üdvözlő beszédére dr. Kétyl Károly válaszolt. Ezután hosszú koesisorban Hévizre rándultak. A rendezést főorvosunk vezette, aki a kocsikat mind megszámoztatta s a kirándulók részére a kocsik számait már utközben kiosztotta. A nagy társaság tehát a legnagyobb gyorsasággal s minden zavar nélkül elhelyezkedhetett.

Hévizen Reischl bérlő szíves házigazda volt. A kiránduló társaságot villásreggelivel vendégelte meg.

Az orvosok megtekintették a fürdőt, sokan meg is fürödtek. Kétyl Károly dr. egy nyilatkozott, hogy a viz egyike a legkellemesebb gyógyfürdőknek. A primitív berendezésről azonban már nem nyilatkoztak az orvosok valami nagyon elismerőleg. Természetes, hogy legelső sorban ők sajnálják, hogy ennek a kinesnek nincs méltó foglalatja s csak gyéren látogatott hazai fürdő marad a helyett, hogy elfoglalhatna méltó helyét a világhírű gyógyfürdők között.

Az orvosok délután két órára Keszthelyre tértek vissza, ahol társasbéd volt a Hullám szállodában. Egy teríték ára 3 K-ban volt megszabva, de a menu oly kifogástalan s a kiszolgálás annyira figyelmes és pontos volt, hogy a mi székvárosi bankettjeink rendezői okulhatnának a jó példából.

A 160 tagból álló társaságban a legjobb hangulat uralkodott s csak természetes, hogy a felköszöntők hosszú sora sem maradt el.

Dr. Kétyl Károly elnök Ó felségét, a királyt élte; Csertán Károly alispán Kétylre üfirtett poharat. Alispánunkat dr. Petz győri főorvos köszöntötte fel. Felköszöntőket mondtak még dr. Thassy Gábor dr. Flesch titkárra, dr. Halász Miksa dr. Dunszt Ferenc keszthelyi apátra, dr. Rényi, dr. Neumark, dr. Lukonich Gábor sümegi járásorvos.

Dr. Lukonich beszédét egy kis incidens zavarta meg. Felszólalásában felemlítette, hogy a szövetségben elégedetlen tagok is vannak, akik nem igyekeznek a többiekkel vállatve együtt

működni. Lukonich dr. evvel a körorvosok külön mozgalmára célzott, akik a szövetség kötelékén kívül külön csoportosulva igyekeztek érdekeiket megvédelmezni. A szemrehányást a körorvosok zokon vették s a szónokot többször zajosan félbeszakították.

Erre az incidensre célozva mondta Csertán Károly alispán felszólalásában, hogy minden téren tiszteli ugyan az ellenzéket, de úgy látja, hogy a körorvosok a szövetség keretében s Kétyl Károly vezetésé alatt érdekeiket teljesen biztosítva láthatják. A szövetség nagytudományú elnöke erre élénk ovációban részesült.

A kiránduló társaság öt órakor tért vissza Siófokra. A hajón a székesfehérvári honvédek zenekar játszott s a legvidámabb hangulat uralkodott.

Másnap az orvosok Balatonfüredre hajóztak át, ahol Lingl Valerián fürdőigazgató fogadta és kalauzolta a vendégeket, akik megtekintették a fürdő összes látnivalóit. Innét Almádi rándultak, ahol dr. Óváry Ferenc országgyűlési képviselő s több fürdővendég üdvözölték az érkezőket. Az orvosok megtekintették az egészségügyi berendezéseket, amelyek bár még kezdetlegesek, de már egy nagy fürdő jövőjének körvonalait tüntetik fel. Ezután bankett volt. Olyan jókedv kerekedett, hogy az ifjabb tudósok tánca kerekedtek s vidáman járták a csárdást.

Az almádi kirándulás volt a kongresszus befejező momentumuma. Az orvosok szétesztlottak, sok tanulságot, s talán még több kellemes emléket vívén magukkal.

A gazdasági egyesület közgyűlése.

A „Zalamegyei Gazdasági Egyesület“ t. hó 3-án tartotta rendes közgyűlést Keszthelyen a városháza tanácstermében Koller István egyesületi alelnök elnöklésével, aki üdvözlővén a megjelent tagokat, jelenté, hogy az elnök a családjában előállott súlyos betegség miatt nem vehetett részt a mai közgyűlésen; majd meleg szavakban emlékezik meg Szabó Imrének és Csillagh Gyulának, az egyesület régi, oszlopos tagjainak, valamint Füzik Gyula és Hertelendy István egyesületi tagoknak gyászos elhunytáról; a közgyűlés mély sajnálattal vette tudomásul eme tagjainak elhunytát s emléküket jegyzőkönyvileg öröktette meg.

Ezután elnök megemlékezik arról az országos csapásról, mely az idej rendkívüli szárazság miatt állt elő s jelenti, hogy tudomása szerint megyénket megkímélte az isteni gondviselés és így különösebb intézkedések nem tettek, mégis ha a tagtársak egyes vidékeken kívánatosnak tartanak a segélynyújtás iránt a mozgalmat megindítani, azt az egyesülettel közölik, hogy így az egyesület vezetőségének módjában legyen a szükséges intézkedések megtétele. Az elnöki jelentést a közgyűlés helyesléssel vette tudomásul.

Az „Első Magyar Általános Biztosító Társaság“-gal kötött szerződés értelmében a nevezett társaság gyűlésére állandó kiküldöttül a közgyűlés Hertelendy Ferenc elnököt választotta meg.

A zalamegyei tej- és egyéb mezőgazdasággal foglalkozó szövetkezetek szövetségének igazgatóságába az egyesület részéről igazgatósági tagokul a közgyűlés Szentmihályi Dezső, Vizlendvay Sándor, Szücs Dezső, Bakó Gyula és Hayden Sándor egyesületi tagokat választotta be.

Olvastatott Malatinszky Lajos főszolgabíró, egyesületi tag által a községi bikák megyei biztosítása tárgyában beadott indítvány. A közgyűlés az indítványt tanulmányozás és ennek alapján javaslattevel végett egy bizottságnak adja ki, melynek tagjaivá Hertelendy Ferenc egyesületi elnök elnöklete alatt Malatinszky Lajos, Szily Dezső, ifj. Tarányi Ferenc, Szücs Dezső, Königmayer János, Dezső Béla egyesületi tagokat és Mayer Ottó törvényhatósági állatorvost választotta.

Felolvastatott Viosz Ferenc egyesületi tag, járási főszolgabíró által a Magyar Gazdaszövetség felhívására kidolgozott válasz tervezete. A közgyűlés a nagy gonddal készített munkáért köszönetét fejezte ki s azt esekély módosítással egész terjedelmében elfogadta s a Magyar Gazdaszövetséghez való küldését elhatározta.

A magyar szőlősgazdák országos egyesületének átirata a borfogyasztás emelése tárgyában felolvastatván, a közgyűlés Koller István elnök indítványára megkeresi a magyar szőlősgazdák

országos egyesületét, hasson oda, hogy az arató és cselédbor vonassék ki a fogyasztási adó alól.

Csásé—Bozsok község kérelmét 50 korona egyesületi tagsági díjának elengedése tárgyában a közgyűlés nem teljesítette.

Örömmel vette tudomásul a közgyűlés az Országos Központi Hitelszövetkezet értesítését, mely szerint hozzájárul az egyesület ama kérelméhez, hogy az egyesület járási bizalmi férfiai a hitelszövetkezetek ellenőrzésében részt vegyenek.

Hasonlóan örömmel vette tudomásul a közgyűlés amaz elnöki jelentést, hogy a Szombat-helyi Mezőgazdasági Takaré- és Hitelbank részvénytársaság úgy az 1903., valamint az 1904. évekre az egyesület közhasznú céljainak megvalósítására 500—500 koronát szavazott meg.

Uj tagokul felvették jelentkezésük következtében: Nagy Pál földbirtokos (Pusztakovási), Schneider József gazdatiszt (Tótszentmárton), Löwenstein Jakab és Ignác gabonakereskedő cég (Zalaegerszeg), Vermes Márton földbirtokos (Tótszerdahely), Lichtenstein Jakab bérlő (Pacsá), galsai Polgár Jenő bérlő (Nagykanizsa), Zathureczky Elemér gazdatiszt (Bak).

Malatinszky Ferenc indítványozza, keresse meg az egyesület a vármegye törvényhatóságát az iránt, hogy a körorvosok jelenlegi fizetésének rendezésével hasson oda, hogy a gazdaközönség, mely a közegészségi ügyek folytán terhes adóval van sújtva, mint a betegápolási alap, cseléd-segélypénztár, körorvos stb., a jelenlegi rendezésnél a közegészségi körök helyesebb beosztásával előnyösebb helyzetbe jusson; kívánatosnak tartja, hogy a körorvos tisztességes fizetést kapjon, azonban ennek ellenszolgálatképpen a gazdasági cselédeket és családjaikat is tartozzék gyógykezelni; a körorvos legyen egyuttal a gazdasági cseléd- és munkás segélypénztár orvosa állandó fix fizetéssel; a gazdasági munkás- és cseléd-segélypénztár más alapokra fektetessék, mert jelenlegi szervezetében nem felel meg a gazdaközönség érdekeinek; a beiratkozott necsak bal- eset alkalmával kapjon segélyt, hanem minden bajában, amint az ipari munkás a kerületi betegsegélyző pénztárnál. A közgyűlés az indítványt általános helyesléssel fogadta s ily irányban tesz az egyesület a vármegye törvényhatóságához előterjesztést.

Bogyay Máté országgyűlési képviselő, egyesületi tag sérelmesnek találja a kisgazdákra nézve a földmivvelésügyi miniszternek azt a rendelkezését, hogy az eddig élvezett azt a kedvezményt, mely szerint a székéneghordó árának biztosítása fejében a községi elöljáróság jóállását elfogadta — ujabban eltörölte s a biztosítéknak készpénzben való letételét rendelte el; kérte az egyesület vezetőségét, hogy a régi eljárás visszahelyezését kérelmezze a miniszterintől. A közgyűlés az indítvány elfogadásával megbizta az egyesület elnökségét, hogy ez érdemben a földmivvelésügyi miniszteriumhoz felterjesztést intézzen.

A csáktornyai tanítóképző negyedszázados jubileuma.

A csáktornyai m. kir. állami tanítóképző intézet 25 éves fennállásának megünneplését szeptember 6-án tartották a közoktatási kormány, a vármegye, Csáktornya város, Muraköz és a volt tanítványok nagy érdeklődése mellett.

Az ünnepségek már szeptember 5-én vették kezdetüket, amidőn a kegyeletükben hálás növendékek Bárány Ignác volt igazgató sírjára koszorut helyeztek.

Este 8 órára az intézet igazgatója illusztris társaságot hitt meg vendégül.

Szeptember 6-án Keeskés Ferenc esperes-plebános által mondott „Te Deum“-ra gyűlt össze az egész ünneplő közönség. A templomból gróf Zrinyi Miklós emlékoszlopához vonultak, hol Vargha György gyöngyösi áll. elemi iskolai igazgató-tanító hódolt igen tartalmas beszéddel a költő és hadvezér halhatatlan emlékezetének.

A növendékek ezután a gróf Festetics Jenő tulajdonát képező Zrinyi-várba vonultak, hogy megtekintsék a képezde első otthonát. Ugyanis a képezde mielőtt mai épülete felépült volna, a Zrinyi-várban volt elhelyezve. A Zrinyi-vár udvarán Huzják Lukács iglói áll. tanítóképző intézeti tanár tartott beszédet.

Ezután az egész társaság a tanítóképző intézet zászlaja alatt az intézet torna-csarnokába vonult, hol a közönség a Himnusz eléneklésével nyitotta meg az ünnepség folytatását.

Dr. Ruzsicska Kálmán kir. tanácsos, tanfelügyelő lelkes beszéddel méltatta a nap jelentőségét és az intézet volt tanítványainak háláját és kegyeletét.

„Ami — ugymond — a visszaemlékezések becsét fokozni, azok szépségét költőiesíteni alkalmas, azt mind összehordották egy közös szív-dobbanásba, melynek ereje és melege arról tanuskodik, hogy az eszmények 25 év alatt nem hullottak porba. — Hogy a hivatás szeretetének és az élet nemes becsvágának kicsiny lángja, mely e falak közt gyúlt ki ifju lelkükben, ma már világító oszloppá szélesedett; ragyogása előtt nem lehet megtévedni a puszták sötét, járatlan utvesztőjében. — Huszonöt tanítói nemzedék gyűlt egybe, hogy kegyelettel áldozzon a drága hamvoknak, hálával hódoljon az élőknek és a magyar kultúra szeretetével dícsőítse mind-azt, ami érzésben, tettben és gondolatban oda forraszt az imádott haza sorsához.

Mindnyájuk háláját fejezte ki ezután a kir. tanfelügyelő dr. Berzeviczy Albert vallás- és közoktatásügyi miniszternek, ki már, mint e miniszterium államtitkára, kivette oroszán részét a tanítóképző intézet nagy fontosságú céljainak irányításából; ma pedig lángoló hazaszeretetének s államférfiúi bölcsességének együttes odaadásával biztosítja és szilárdítja fejlődését. Hogy ezen intézet a vallásérkölesnek, hazaszeretetnek s tudásnak méltó temploma, a szívjósággal párosult jellemképzésnek és nevelői hatásnak kiapadhatlan forrása s a szó legmelegebb értelmében otthona legyen a növendékeknek.

Kir. tanfelügyelő a csáktornyai állami tanítóképző intézet fennállásának és hatásának első határkövénél nyugodt lelkiismerettel konstatálja, hogy a magyarság ezen erős várához mindgyikük meghozta a maga porszemét, honszerelmének lángjával, tudásának, akaratának erejével, munkájának izzadásával.

Kir. tanfelügyelő az ünneplő közönség nevében üdvözölte Csertán Károly alispánt, ki a vallás- és közoktatásügyi miniszter megbízásából volt az ünnepeken annak képviselőjében, miután Hertelendy Ferenc főispánt családi gyászja akadályozta a megjelenésben.

Üdvözölte őt kir. tanfelügyelő úgy a magas személy címén, akit képvisel, valamint azon odaadó érdeklődés miatt, mellyel, mint a vármegye első tisztviselője, a közigazgatás számos ágazatai közt a tanügyet mindenkor elsőrangú jelentőségéhez képest kísérte, magát a tanügy és tanítóság igaz barátjának bizonyította.

Csertán Károly alispán meleg szavakban mondott köszönetet; méltatta a képezde nagy hivatását, azon hő óhajának adott kifejezést, hogy a működéséhez fűzött remények, az összes tényezők közrehatásával a jövőben is mennél nagyobb mérvben valósuljanak. Egyben pedig indítványozta, hogy az ünneplő közönség dr. Berzeviczy Albert minisztert, a negyedszázados évforduló alkalmából táviratban üdvözölje.

Ez nyomban meg is történt.

Ezután Margitai József igazgató ült a felolvasó asztalhoz; előadta az intézet 25 éves történetét. Az szervezés első mozzanataitól egész maig összegezte az intézet céljait, válságait, megizmosodását, szellemi és dologi viszonyainak a miniszteriummal, kir. tanfelügyelőséggel és egyéb hatóságokkal, Csáktornya várossal, az igazgató-tanáccsal, tanári testülettel és növendékekkel, nemkülönben a gazdasági képzés fejlesztésével összefüggő, a hallgatóság figyelmét minden részletben lekötő mozzanatait.

A zászlószalagok átadásánál Brauner Alajos a muraközi tanítói járáskör elnöke a csáktornyai áll. elemi iskolai tanító és Honfi Lőrinc zrinyifalvai áll. isk. tanító tartottak beszédet.

Samu József és Bárány Ignác volt igazgatók emléktáblát Csizsár József zalaegerszegi állami elemi isk. tanító és Poredos Antal nagykanizsai áll. elemi isk. tanító avatták fel ünnepi beszéddel.

A beérkezett számos levél és távirat felolvasása után az ünnepély a jelenlevők által elénekelt szózzattal ért véget.

Az intézet torna-csarnoka virágokkal, jelvényekkel, zászlókkal s a Zrinyi Miklós emlékoszlopára annak felavatásakor hozott számos koszorú szalagjaival volt igen izlésesen feldíszítve.

A rendkívül népes társaság a Zrinyi szállóban tartott meg vidám zenével és igen sok lelkes köszöntővel.

Karcolatok.

(A diploma és a konyha.) Senki sem veheti a szememre, hogy nem vagyok híve a nőemancipációnak. Nem szeretném ugyan, ha képviselő választáskor a hölgyek velünk együtt rekedtre lelkesülnének, vagy faluról-falura korteskednének s ugyanott dorbézolnának a kávéházak és koreszmák füstös levegőjében; de ami a kenyérkereset tág mezejét illeti, ott már nem bánom, ha versenyeznek a férfakkal. Mert belátom, hogy a nőkérdést másképp megoldani nem lehet. Igaz, hogy addig, amíg a nő nem volt kénytelen versenyre kelni a férfakkal, addig az erejében és tudásában elbizakodott férfi a nőben a gyengébb nemet látta, amely védelemre szorult; mihelyt azonban versenyre kel vele, ellenfele válik, akivel szemben nem érzi magát lemondásra és védelemre kötelezettnek s ebből a harcából olyan szociális kavardás támadhat, amely a nőnek nem fog kedvezni. De meg fogja edzeni az étellel harcoló nőt s a küzdelem letörli lelkéről azokat a naív vonásokat, amelyek gyengévé, de a világ urává tették.

De küzdenie kell a nőnek még legnagyobb lelki javainak veszélyeztetése árán is, mert rá van utalva. A társadalmi és gazdasági rend kényszeríti a férfimunkára. A férfi felényének és hatalmának fentartása okából pedig nélkülözésre kárthatatni, anyagi és erkölesi romlásba taszítani nem szabad az asszonyokat, akik szellemi képességeikkel meg tudják keresni a kenyerüket, ha teret kapnak.

Ez az én egyéni nézetem. Az egyéni gusztsom azonban evvel már nem egészen egyezik.

A diplomás hölgyeknél, a doktorkisasszonyoknál sokkal jobban tetszik nekem a természetes hivatását betöltő asszony: az anya, a szorgos házi-asszony. Az okos főt, a bármely téren dolgos kezűt megbecsülöm, megtisztetem; az anya, a férjét odaadón támogató nő előtt meghódolok.

És így van vele a legtöbb férfi. Az az asszony, aki férjének és gyermekeinek gondozója; aki a házi tüzhelyet őrzi, amíg a férfi a munkában verejtékezik, kedvesebb a férfiaknak.

A hölgyvilág ebből az előszeretettől azt magyarázza ki, hogy a férfinep zsarnoki hatalmát félti s szeretné a nőt örökké a háztartás szűk korlátai közé zárni. És a vádban van valami igazság. Lényegében önzés diktálja az elveinket. Bizony a férfiak féltik a hatalmukat is, de talán jobban féltik a meleg otthont, a kényelmet, a jó asztalt. Mert a boldogságnak, az életet eltöltő derűnek ápolására van szüksége s az ápoláshoz a diploma nélkül szűkölködő asszonyok sokkal jobban értenek, mint a tudományosan képzett s a kenyérharcban elférfiasodott hölgyek.

Régi közmondás, hogy hideg konyha mellett meghül a barátság. Ez kérem böles élettapasztalaton alapszik s aki ismeri eleink vendégszeretetét, barátkozásra való hajlandóságát, tudja azt is, hogy a közmondás a régi jó kortesvilágból származott. Akik életet csináltak belőle, rendszerint boldogultak. A hideg konyha lehűti a baráti érzelmeket; a rosz konyha megkeseríti az ember napjait s ez a reális, mindennapi, földhöz tapadt szükséglet még a szerelmet is megtámadja. A diplomás, tudós asszonyok ambíciója pedig nem fér bele a konyhába s a philozófusok ritka levegője, a Muzsák hajlékai nem türik a vöröshagyma és rántás szagát.

Mindennapi panasz, hogy a mai tudományos világban a leányokat mindenre oktatják, csak a háztartási teendőkre nem. Aki azonban panasz-kodik, nem tekintett bele a felsőbb leányiskolák tantervébe. Van ott háztartástan is, amelyben sok okos dolog foglaltatik. A leánykák egészen pontosan tudják, hogy a zsirban szénhidrátok vannak; a fehérnye tápláló dolog s a bolondgombát megfőzni veszedelmes. Sőt még a seprőről, portörőről, a légyfogókról, patkány-méregéről és svábbogárról is hallanak az iskolában. Azonban minden elmélet szürke s minden definíció tökéletlen. Elmélet alapján nem lehet turóseszszát sem főzni; prószát pedig még kevésbé.

Lám ezelőtt néhány évtizeddel még nem tudták az asszonyok, hogy mi a szénhidrát s a fehérnye alatt biztosan tojásfehérét értettek; főzni azonban kitűnően tudtak. Még a méltóságos asszonyok is. Mikor azután sujtásos apáink munka után asztalhoz ültek, jólakhattak, a megelégedett ember derült hangulatával simogatták meg feleségeik mosolygó arcát, mondván: „Ez hát jó volt, édes párom. Aldja meg az Isten

a dolgos két kezdet." És desszertnek végig csökolgatták az asszony mind a tíz ujját.

A modern férj más sorsban részesül. A felesége Schoppenhauert, Nietschét, esetleg francia regényeket olvas, mikor haza ér. Ha azt találja kérdezni, mi lesz az ebéd, szemrehányó tekintettel adja tudtára ő nagysága, hogy az a szakácsnő dolga; és ha rossz a leves, hát avval nem érdemes törődni, mikor olyan jó könyve van az embernek.

Azonban vannak még olyan modern asszonyok is, akik férjeik iránt való szeretetből megpróbálkoznak a főzés tudományával. Megszerzi a „Képes budapesti szakácskönyv“-vet, vagy Saint Hilair Jozefa asszony nagy munkáját s megkérdi az urától, mit szeretne ebédre. Hát az szereti a puddingot. A tészták között, a P. betűben, tényleg ott a pudding: „Végy tizenkét tojást, félkiló mandulát, félkiló öregszőlőt stb.“ A modern háziasszony vesz tehát tizenkét tojást és a többi ingredienciákat, elkészíti a puddingot (az esetleges sajtóhibákat is belefőzi), megrosz is, meg sok is, drága is. Az nap az Ami is puddingtól betegszik meg.

Az én öreganyám valaha kitűnő gazdaasszony hírében állott. Összes unokáit, pedig sokan voltak, ő tanította meg főzni — szakácskönyv és háztartástan nélkül. Nagyobb fiu koromban én is eljárógtam a tanterembe, amely ragyogott a tisztaságtól. A lányok néha napján hozzájutattak egy kis esemegéhez, szívesen segítettem nekik. A tanítás módszere nagyon egyszerű volt. Az első héten az ujjone cukrot tört, meg a tűzet rakta. A nagymama megmutatta a borzasnak, hogyan takarja be a fehér kötőjével a mozsár száját, hogy a cukor ki ne ugráljon; hogyan tegye a tűzre a fahasábot, hogy nagy lángja legyen. Azután következett a szitálás, husverés, míg a kisasszony fokról-fokra odáig nem jutott, hogy önállóan megfőzött egy egész ebédet. Erre meginvitálták az egész rokonságot. A Pali bácsi, nyugalmazott őbester, nagy étel-szakértő, az ebéd végén kimondta a szentenciát: „Jó volt. Férjhez mehetsz.“ Pali bácsi el is komendálta az összes unokanővéreimet. Csak tizenheten voltak. És én részben a nagymama művészetének tudom be, hogy valamennyinek pontosan hazajáró ura van. Mert olyan kosztot, amilyen otthon várja őket, nem kapnak másutt.

Ne tessék mosolyogni; nem olyan kiesinyes dolog ez, mint amilyennek látszik s nem éppen földhöz tapadt, szellem nélküli fráterek azok, akik szeretnek jól enni. A férfiak kilenctized részének közös gyarlósága ez, különösen a kik már három X-en túl vannak.

Azért tehát hölgyeim tanuljanak meg főzni. A diploma mellé feltétlenül szükséges kellék. Sokszor nagyobb hatást tudnak ezzel a művészettel elérni, mint a legszebb elmélettel.

Soproni kereskedelmi és iparkamara köréből.

A cs. és kir. közös hadügyminiszterium nyilvános árlejtést hirdet a cs. és kir. közös hadsereg 1905. évi bőrnemű, ruházati és felszerelési cikkeiből a hazai kisiparnak fenntartott mennyiség szállítására.

Szállítandó különféle lábbeli, bakancs és eszima, továbbá szües, szijgyártó, gombkötő, kötélverő és egyéb munka.

Az ajánlatok legkésőbb f. évi október hó 31-ig kamaránknál nyújtandók be.

Miről az érdekelteket oly megjegyzéssel értesítjük, hogy a részletes hirdetmény kamaránk hivatali helyiségében megtekinthető.

Sopron 1904. évi szeptember hó 5-én.

A kerületi kereskedelmi- és iparkamara.

Hivatalos-rovat.

Közhirre teszem, hogy az 1905-ik évre szóló községi közmunka összeírásai lajstrom az e tárgyban alkotott vármegyei szabályrendelet 8. § a értelmében a városházánál 15 napon át, vagyis f. év szeptember hó 11-től 25-ig bezárólag közszemlére kitétetett.

Erről a közmunka kötelezettek oly figyelemzetéssel értesitem, hogy jogukban áll az összeírás ellen a közszemlére kitétel ideje alatt a városi ttnácsnál szóval vagy írásban felszólalni, s egyúttal azt bejelenteni, hogy a terhükre kiírt közmunka tartozást természetben óhajtnak leszolgálni, avagy készpénzben megváltani.

Zalaegerszegen, 1904. szeptember 9-én Zalaegerszeg r. t. város tanácsa.

Várhidy Lajos polgármester.

Hírek.

Szeptember 10. Gyásznappja ez Magyarországnak, mert ezen a napon ragadta el a gyilkos merénylet felséges nagyasszonyunkat, Erzsébet királynét, akinek emlékezete szent közöttünk. Védő angyala, szerető patrónája volt ennek a sokat szenvedett népek azokban az időkben, amikor vérző sebeit kötözte a megalázott nemzet. Elzárándokolunk minden esztendőben az ő emlékezetéhez és felújítjuk évről-évre a kegyeletes gyászt. Maradjunk hívek azokhoz, akik bennünket szerettek, akik velünk jót tettek. A magyar halás szívvél füzi imájába azt a nemes alakot, akinek a szíve szeretet, lelke fenkölt, élete szenvedés, halála megrendítő tragédia volt. Gyászmiséket tartanak e napon mindenütt, ahol magyar szív dobog; megemlékezünk arról az átszurt szívről, amely a magyar nemzetet magába zárta. — Zalaegerszegen tegnap reggel 9 órakor volt gyászmise, amelyet Legáth Kálmán apátplebános tartott. A misén részt vett a vármegye tisztikara Csertán Károly alispán vezetése alatt; a városi hatóság, a kir. bíróságok tagjai, valamint a tanintézetek ifjúsága és tanári kara.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter távirata. Dr. Berzeviczy Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter a csáktornyai m. kir. állami tanítóképző intézet 25 éves jubileuma alkalmából az ünneplő közönség nevében hozzá intézett táviratra Csertán Károly alispánhoz a következő köszönő táviratot intézte: „A csáktornyai állami tanítóképző intézet jubiláris ünnepe alkalmából hozzám intézett szíves üdvözlétükért őszinte köszönetet mondok és a virágzó intézet további működéséhez is számos sikert kívánok.“

Részvétnyilatkozat. A csáktornyai állami tanítóképzőintézet negyed százados évfordulóját ünneplő közönség Hertelendy Ferenc főispánnak és nejeének a családjukat ért gyászvesztés alkalmából táviratban fejezte ki mély és igaz részvétét.

Gyászhir. Hertelendy Ferencnek, Zalavármegye főispánjának családját nagy esapás borította gyászba. Főispánunk nejeének, Gaál Iréne urasszony ómlétságnak szerető édes atyja, gyulai Gaál Ödön 62 éves korában Budapesten meghalt. Az elhunyt tevékeny részt vett a közéletben, az utolsó évet azonban már visszavonultan betegeskedve töltötte. Az egész vármegye őszinte részvéte fordul főispánunk családjára, amely egyik szeretett tagját veszítette el. A megboldogult tetemét a gyászoló család Lesence-Tomajon temette el e hó 6-ikán. — Gyulai Gaál Ödön elhalálozásáról a következő gyászjelentést kaptuk: Afulrottak úgy maguk valamint az összes rokonnok nevében is mély és igaz fájdalomtól megtört szívvel tudatják, hogy a szeretett és felejtethetetlen jó férj, gondos atya, após, nagypapa és rokon gyulai Gaál Ödön folyó hó 3-án délután 4 órakor életének 62-ik, boldog házasságának 31-ik évében hosszas szenvedés és a haldoklók szent-ségének ájtatos felvétele után csendesen elhunyt. A drága halott földi maradványai folyó hó 5-én délelőtt 1/2 10 órakor fognak a Ferenc József kereskedelmi kórház hallottaházában (VII. Bethlen-tér 1) a rom. kat. egyház szertartása szerint beszenteltetni, onnan Lesence-Tomajra (Zalamegye) szállítván ott folyó hó 6-án délután 1/2 3 órakor történt újlagos beszentelés után örök nyugalomra helyeztetni. Az engesztelő szent mise-áldozatok folyó hó 7-én délelőtt 6 órakor fognak Lesence-Tomajon és Galsán a Mindenhatónak bemutatni. Budapest 1904. szeptember hó 3-án. Áldás és béke lengjen drága porai felett! Özv. gyulai Gaál Ödöné szül. magurai Augusz Ilona mint hitvese, hertelendi és vidornyalaki Hertelendy Ferencné szül. Gaál Iréne mint leánya; hertelendi és vidornyalaki Hertelendy Ferenc mint veje, Hertelendy Feri, Hertelendy Nandine mint unokái.

† **Dr. Haudek Ágoston.** Megemlékeztünk mult számunkban dr. Haudek Ágoston váratlan haláláról. A jeles pap Rohitschon keregett gyógyulást

s ott érte el a halál. Idegenben helyezték örök nyugalomra hült tetemeit. A gyászestéről a dömlői apátság a következő gyászjelentést adta ki: — „A pannonhalmi Szent Benedek-rend dömlői apátságának székháza szomorodott szívvel jelenti szeretett rendtársának Haudek Ágoston dr. a pannonhalmi főapáti szentszék tanácsosának és a Congregatio Episcoporum et Regularium consultorának, nyugalmazott tanár- és jószágkormányzónak folyó évi szeptember hó 1-én éjjeli 1/2 11 órakor, máj- és epebaj következtében Rohitschon történt váratlan kimúltát, születése 52-ik, szerzetes élete 33-ik, papságának 27-ik évében. A boldogultnak hült tetemei folyó hó 3-án, a rohitschi temetőben helyzetetnek nyugalomra. Az engesztelő szent mise-áldozat pedig a dömlői apátság templomában, f. évi szeptember hó 6-án reggel 8 órakor fog a Mindenhatónak bemutatni. Czeldömölkön, 1904. szeptember 6-án. Az örök világosság fényeskedjék neki!“

Kinevezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter a zalaegerszegi állami felső kereskedelmi iskolánál az óraadó tanári állás megszüntetésével Balás Márton szakvizsgálatot tett tanárjelöltet nevezte ki helyettes tanárrá a német- és franciayelv tanítására.

Áthelyezés. A m. kir. pénzügyminiszter Bagári Zsigmond pénzügyi biztost Zalaegerszegről Nagykanizsára, Pakróczy Nándor pénzügyi biztost Szászrégenből Zalaegerszegré, a vallás- és közoktatásügyi miniszter pedig Degré Etel esáktornyai állami polgári leányiskolai rendes tanítónőt jelenlegi minőségében a kézdívásárhelyi állami polgári leányiskolához helyezte át. — A földművelésügyi miniszter Sztankovics János keszthelyi gazdasági tanintézet tanárt a debreceni gazdasági tanintézethez áthelyezte s a tanintézet igazgatói teendőinek vezetésével is megbízta.

Változás a keszthelyi főgymnasium tanári karában. A csornai prépostpraelatus Köhalmi Márton, Molnár Szaniszló és Grätzer Alfonz premontrei tanárokat a keszthelyi kath főgymnasiumhoz kinevezte. Varga Ignác világi tanár államszolgálatba lépve, Keszthelyről eltávozott.

A vármegye őszi rendes közgyűlése, amely holnap délelőtt tíz órakor kezdődik, rendkívül népesnek ígérkezik. A tárgysorozatban több választás is szerepel, ami rendszerint sok bizottsági tagot szokott összetoborozni. Betöltésre kerül a sümegi főszolgabírói állás, amelyre Bódy Zoltán III. aljegyző, Súlyomy Tivadar letenyei, Szalmay József esáktornyai, Karácsony Kálmán sümegi, Sághevár Jenő tapolezai, Bogvay György zalaegerszegi, Dénes Sándor nagykanizsai szolgabírák pályáznak. Az eddigi kombinációk szerint a legtöbb kilátása van Bódy Zoltán III. aljegyzőnek. — A 15 évi szolgálattal bíró főszolgabírák a törvény értelmében választás útján léptethetők elő a VII. fizetési osztályba. A holnapi közgyűlésen fog a törvényhatósági bizottság az előléptetés tárgyában is határozni. — A központi választmányban néhai Szabó Imre és Csillagh Gyula helye üresedett meg. Helyettük a csáktornyai és zalaegerszegi választó kerületekből egy-egy tag választandó. — Fontosabb tárgyak még a gyámpénztár pénzkészletének gyümölcsöző elhelyezése, a vasuti pótdátó feletti intézkedés, a minisztelnök leirata a borvám tárgyában.

A vármegyei tisztviselők korpótlékai. Megírtuk, hogy a közigazgatási tisztviselők fizetésének rendezésével felszabaduló vármegyei pótdátók hovatfordítására vonatkozólag javaslatlétel végett kiküldött bizottság abban állapodott meg, hogy az eddig kivetett 1-6% pótdátónak további tíz évre való kivetése iránt tesz előterjesztést s azt javasolja a közgyűlésnek, hogy az ezen pótdátóból befolyó jövedelemből első sorban a régi tisztviselőknek a vármegye által eddig adott korpótléka fedeztessék s a fennmaradó összeg a tisztviselők és a községi s körjegyzők nyugdíjalapjának növelésére fordíttassék. A javaslat, illetve e lap rövid hire félreértésekre adott alkalmat. Sokan ugyanis azt hiszik, hogy a vármegye a korpótlék biztosítása által a tisztviselők fokozatos előléptetését jövőre is biztosítani akarja a fizetésrendezésre vonatkozó törvény által adott javadalmazáson felül. A bizottság javaslatának azonban nem ez az értelme. Nem is lehet, mert a törvény a jövőre nézve egyenlősíteni kívánta a javadalmazást. A javaslat úgy értendő, hogy azok a tisztviselők, akik eddig korpótléket élveztek, azt — de csak az eddig élvezett összeget — a jövőre is megkapják

mindaddig, amig előre nem lépnek. Tehát sem a mostani tisztviselők, sem a jövőben szolgálathatják többé korpótlékre igényt nem szerzhettek, a jelenlegi korpótlék nem emelkedhetik s az is azonnal megszűnik, amint a korpótléket élvező tisztviselő elölép. Ez a néhány ezer koronát kitevő kiadás tehát folytonosan esőkkenik. A javaslat elfogadása nem jelent állandó és emelkedő terhet, mint a korpótlék rendszeresítése, hanem csak néhány évig tartó redkivüli kiadás lenne, amely a fizetési osztályok első fokozatainak betöltésével, a korpótléket élvező tisztviselők előrelépésével, elhalálozásával és nyugdíjazásával folyton esőkkennek s illetve végleg megszűnnek. A javaslat indoka az, hogy azok a tisztviselők, akik a múltban csekély javadalmazás mellett hosszú időn át szolgáltak, némi előnyben részesíthessenek az ifjabb nemzedék felett, amely már a rendezett fizetést élvezte s öt évi szolgálat után ugyanazt a javadalmazást kapja, amelyet a huszonöt év óta szolgálatban álló kartársai. Azok a vármegyék, amelyekben a korpótlék rendszeresítése volt, többek között a szomszédos Somogyvármegye, a korpótlékeket avval a további indokkal hagyták érvényben, hogy a vármegye azt, amit tisztviselőinek biztosított, visszavenni nem akarja; tehát arra az álláspontra helyezkedett, hogy a korpótlék már szerzett jogot képez. Ezt a rendelkezést a belügyminiszter is jóváhagyta. Természetes, hogy a szerzett jog csak fikció s tisztán a vármegye jóindulatától függ, hogy a korpótléket meghagyja, ami a régi tisztviselőknél nem csak anyagi szempontból esnek jól, hanem azért is, mert ebben a csekély javadalmazás mellett eltöltött hosszú szolgálatuk megbecsülését s erkölcsi jutalmát is látnak.

Isteni tisztelések ideje a zsidó templomban.

A zalaegerszegi izr. hitközség előljárósága híveinek tudtára adja, hogy az istentiszteletek az új templomban további intézkedésig hétköznapiakon reggel 1/2 6-este 6 órakor; f. hó 16-án este 1/4 7 órakor, 17-én reggel 3/4 7, délután 1/2 5 órakor, 18-án (Kolnridre) este 6 órakor, 19-én (Jomkipur napján) reggel hat órakor kezdődnek. — Az első pénteki istentiszteletet az új zsidó templomban folyó hó 2-án tartották meg. A felavatás méltóságos ünnepének kellemes hatása alatt zsufolásig töltötték meg a látogatók az új templomot, hogy az istentiszteletnek tanu lehessenek. Részt vett azon a város intelligenciájának vallás s társadalmi állásra való tekintet nélkül — jó része s örömmel gyönyörködtek Leichner Herman főkéntor vonzón szép énekében, valamint Mátrai Ferenc székesfehérvári zenetanárnak elragadó orgonajátékában. Kár hogy a templom ninesen kellőképen világítva, a mi az istentisztelet szépségéből sokat levon.

Csáktornya képviselőtestülete Nuzs Máttyás községi bíró elnöklésével tartott közgyűlésén az ipartanodai bizottságba Nuzs Máttyás, Horváth Pál, Rozenberg Rezső és Zrinyi Viktor képviselőket választotta be. A község előljáróság által egybeállított és előterjesztett 1905. évi költségvetést 118.143 K 03 f bevétellel, 131.391 K kiadással és így 23.248 K 73 f hiánnyal állapították meg, melynek fedezésére 32%₁₀ községi pótlókat vetnek ki.

A Dunántúli közművelődési Egyesület f. hó 6-án igazgató választmányi ülést tartott Pallovincini Ede őgróf elnök elnöklése alatt. A gyűlésen örömmel vették tudomásul, hogy a választmány megkeresésére a pénzügyminiszter 300.000 darab sorsjegyből álló tárgysorsjátéka adott engedélyt. A sorsjegyek kibocsátásának megkezdését elhatározták, valamint hogy azoknak minél szélesebb körben való terjesztésére széleskörű mozgalmat indítanak meg. A komárommegyei főispán megkeresésére elhatározta a választmány, hogy az egyesület XIII. évi rendes közgyűlését október hó 12-én Komáromban fogja megtartani és ezt a közgyűlést kapcsolatba hozza Sárközy Aurél, Komárommegye főispánjának tíz éves főispánsága jubileumával és az Akademiának ugyanakkor Komáromban tartandó ünnepével, amely Tóth Lőrinc és Pétery emléktáblájának leleplezését fogja kísélni. Majd Lőrinczy György komárommegyei kir. tanfelügyelő, a Komárommegyei Közművelődési Egyesület titkára, ismertette a közgyűlési ünnepség sorrendjét; továbbá dr. Fodor Oszkár előadó tett jelentést az újonnan felállítandó ó-dombóvári, soproni népkönyvtárak és a szigetvári, imszovoszlói, muraszterdahelyi és kotori vándorkönyvtárak elhelyezéséről. Az elnökséget

megbizta a választmány, hogy földi Doby Antal homonnai lakosnak harmincöt évi költséges és fáradságos kutatással összeállított 152 magyar nemzetség leszármazási táblázatát az egyesület javára értékesítse s örömmel vette tudomásul, hogy a Somogyvármegyei Közművelődési Főkönyvtár Tallián Gyula főispán lelkes vezetésével buzgó tevékenységet fejt ki, újabban is 670 koronát gyűjtött az egyesület központi pénztára javára.

Érettségi vizsgálat. A zalaegerszegi felső kereskedelmi iskolánál a szeptemberi pótló és javító vizsgálatok szóbeli része szeptember hó 14-én lesz. Biztosok a vallás- és közoktatásügyi miniszterium részéről dr. Kunos Ignác egyetemi m. tanár a keleti kereskedelmi akadémia igazgatója, a kereskedelemügyi miniszterium részéről pedig Heltai József nagykanizsai kereskedő. — Ugy a pótló, mint a javító érettségi vizsgálatra 4—4 növendék jelentkezett.

Post festa. A zalaegerszegi új zsidó templom felavatási ünnepélyéről adott tudósításunkban egy kis hézag volt, amelyet ezuttal pótolunk. A banketten szép felköszöntő hangzott el Engelmán Izrael zalaegerszegi főrabbi egészségére s a vidéki rabbik üdvözlésére. A felköszöntőt dr. Grünvald Samu mondta s a közönség zajosan megéljenzte az ősz papot. Ezt a helyreigazítást szükségesnek láttuk, mert vannak emberek, akik a legkisebb tévedésben is tendenciát keresnek s feltűnő lett volna, hogy a toasztok árjából éppen a legérdemesebbek egyikének nem jutott.

Szegedy Róza emléke. Kisfaludy Sándornak és nejeének Szegedy Rózának hamvait a múlt ősszel egyesítette a kegyelet. Ennek az egyesülésnek látható jele is megérkezett Sümegre. Istók János jeles fiatal szobrászunk e héten magával vitte Sümegre az emlékművet. A bronzból öntött mű kerek lap, amelyből Szegedy Rózának kiválóan sikerült arcképe emelkedik ki, körülötte ezzel a felirással: Szegedy Róza. A kerek lap aljából rózsakból font lánc nyulik le. A mű hossza 120, szélessége 112 cm. Az emlékművet Kisfaludy Sándor szobrának oszlopára helyezték; fölötté ugyancsak bronzból a Kisfaludy és Szegedy család egyesített címere lesz látható. A leleplezést a jövő hó derekára tervezi a sümegi kaszinó addig pedig deszkaburkolattal látták el.

A zalamegyei 1848/9-es honvédek egylete folyó évi szeptember 18-án Zalaegerszegen a gazdasági egyesület helyiségében délelőtt 10 órakor választmányi ülést- és délután 1/2 3 órakor ugyanott r. közgyűlést tart, melyre az egylet tagjait ezennel meghívja az elnökség.

Felhívás. A Zalamegyei Gazdasági Egyesület és az alsólendvai járási mezőgazdasági bizottság f. évi szeptember hó 28-án d. e. 9 órakor Alsólendván, az állatvásártéren (kedvezőtlen idő esetén a Korona szálló udvarán) az állattenyésztés fejlesztése érdekében tenyészállat díjazást rendez, melynek díjaira csak az alsólendvai járásban lakó tenyésztők pályázhatnak saját nevelésű nyugati fajtaú szarvasmarhakkal. A kisebb gazdák részére kiosztandó díjak: A) Tehenek borjakkal. I. Állami díj 10 K. II. Alsólendvai Urodalmi Főbérnökség díja 75 K. III. Herceg Esterházy Miklós díja 50 K. B) Űszők 1—3 évesig. I. Zalamegyei Gazdasági Egyesület díja 75 K. II. Alsólendvai urodalmi főbérnökség díja 50 K. III. Alsólendvavidéki Takarékpénztár díja 20 K. C) Választott borjúk. I. Alsólendvai Takarékpénztár díja 50 K. II. Alsólendvavidéki Takarékpénztár díja 30 K. III. Bellatincevidéki Takarékpénztár díja 20 K. D) Tenyészbikák. I. Állami díj 75 K. II. Alsólendvai Takarékpénztár díja 30 K. III. Kisebb adakozók díja 30 K. Községi bikák gondozói állami, jól gondozott tenyészállatok ápolói kisebb adakozóktól egybegyűltjutalmakban fog részesíttetni. Nagyobb tenyészők elismerő oklevelet nyernek. A díjazásra felhajtandó állatok szeptember 20-ig az illető községi körjegyzőnél bejelentendők.

Új pénztintézet alakult vármegyénkben f. hó 4-én Balatonfüreden »Balatonfüred és Vidéke Takarékpénztár Részvénytársaság« cég alatt. A részvénytőkéket 100.000 koronában állapították meg. Igazgatósági tagok lettek: Révész Adolf, Hirschfeld Sámuel, Horváth Mihály, Varga János, Zollner Sámuel, Oblatt Rudolf; a felügyelő bizottság tagjai: Nánay Sándor, Kovács I. Kálmán és Mangold Gusztáv.

Egy bankett. Kár lett volna a zsidó templom felavatásának ünnepélyes hangulatába dissonáns

hangot keverni. Nem is tettük. Nem mondtuk el a díszlakoma egyik lényeges részét; azt t. i., hogy a bankettől eltávozó vidékieknek örökké emlékezetében maradjon a zalaegerszegi vacsora. Mi már legalább hozzá vagyunk szokva ahoz, hogy bankett előtt jobb otthon enni, hogy ha már fizeti az ember a teríték tulmagas árát, legalább éhesen ne feküdjék le. Lakoma volt, de nem mindenki kapott enni; a hal megjubilálhatta volna a Balatonból való kifogásának napját. Korához mért volt a szaga is. Egy pár gyegebb gyomor borzasztó boszut állt a gazdáján, hogy hallal traktálta. A pincérkar figyelmetlen stb. stb. És mindezt kaptuk öt koronáért. A rendező bizottság el volt keseredve, hogy a szakácsművészet kinövésői megrontották az ünnepi hangulatot.

Furfangos zárok. A soproni kiállításra Baly Béla lakatosmester egy furfangos lakatot, Schvarz Simon asztalosmester pedig egy még furfangosabb zárral ellátott íróasztalt készített. Akinek a felnyitás módját meg nem mutatják, hiába próbálkozik a furfangos zárral, ki nem tudja azokat nyitani soha. Hátha még a lakatot ráteszik az íróasztalra. A lakatból meg az asztalból a soproniak remélhetőleg több tucatot fognak rendelni bankjaik részére. Nekünk nines rájuk szükségünk, mert nines mit elzárunk. Kívánjuk azonban, hogy a két ügyes mester mielőbb saját érték-papírjait tarthassa furfangos zár alatt.

Vasutépítési engedély meghosszabítása. A kereskedelemügyi miniszter Györffy János nagykanizsai lakosnak a Baktól Murakeresztur állomásig építendő helyi érdekű vonalra az engedélyt egy évre meghosszabította.

Multság. A »Zalaegerszegi Munkások Betegsegélyző Egyesülete« f. hó 4-én saját pénztára javára a kaszázási kertben szüreti multságot rendezett. Délután 3 1/2 órakor történt a kivonulás a központi kávéházban levő egyesületi helyiségből. Elöl egy fölbokréttázt, pántlikázott ökör szekér haladt, a melyen a »szedő leányok« ültek. Oldalt egy cigány, utána az »öreg bíró«, azután a kisbíró, 8 szőlőpásztor ment. — A menetet 6 csikós: Horváth István, Farkas József, Reinagl János, Asbolt Sándor, s Mócsi Sándor vezette. A zenét a szentandrási »rezes banda« szolgáltatta, melynek hangjai nagy népsokaságot toboroztak a kísérethez. A kaszázási kertben teleaggatták a fákat szőlővel, almával és körtével s ezt a szép gyűjteményt. Árgus szemekkel őrizték a szőlőpásztorok. A kit lopáson értek — pedig sokan kísérelték meg a lopást — az öreg bíró elé kísérték s ez 30 fillérig terjedhető pénzbüntetést szabott a tolvajra, a mit rögtön felebezés kizárásával végre is hajtottak. A multság reggelig tartott annak dacára, hogy egy hirtelen eső némi zavart idézett elő.

Tánciskola. Mayersberg Frida tanítónő az »Arany Bárány« disztermében megkezdte az előadásokat. — Beiratások ugyanott egész napon át eszközölhetők.

Népesedési viszonyok. Ez év első felében Nagykanizsán születtek 462, megh. 413, szaporodás 49, Zalaegerszegen szül. 200, megh. 237, szaporodás 37, a tapolezai járásban szül. 879, megh. 600, szaporodás 179, a zalaszentgróti járásban szül. 500, megh. 304, szaporodás 196, a keszthelyi járásban szül. 636, megh. 416, szaporodás 220, a nagykanizsai járásban szül. 728, megh. 528, szaporodás 200, a pacasai járásban szül. 592, megh. 340 szaporodás 252, a zalaegerszegi járásban szül. 754, megh. 461 szaporodás 293, a novai járásban szül. 570, megh. 270, szaporodás 300, az alsólendvai járásban szül. 1023, megh. 619, szaporodás 424, a letenyeyi járásban szül. 618, megh. 427, szaporodás 254, a perlaki járásban szül. 996, megh. 594, szaporodás 302, a csáktornyai járásban szül. 1022, megh. 551, szaporodás 471. Az egész vármegye területén születtek 9652, meghaltak 6117, a szaporodás tehát 3535 lélek.

Műhímezés. Vidor Pál városunkban egy életre való üzletet nyitott, melynek feladata a női ruhákra, valamint egyéb szobabárgyakra szükséges himzéseknek elkészítése, hogy ne kelljen azokat nagyobb városokban drága pénzen megszerezni. Ajánljuk főleg a hölgy közönség figyelmébe tájékoztatásul az e tárgyban lapunk más helyén közölt hirdetést.

Pénzcsináló Keszthelyen. Pénzcsinálót fedeztek fel Keszthelyen, ahol az elfogott Lázár József bevallotta, hogy már hosszabb idő óta

gyártja a hamis pénzeket. További kutatás következtében egy rakás husz és tiz fillérest találtak, amelyeket egy üres telekre dobott; megtalálták az egy forintos gipsz mintáját is. Az összes minták jók voltak, a hamis pénzek legnagyobb része jól sikerült; alig lehetett azokat a valóditól megkülönböztetni, csak könnyebbek voltak. Feleségének is tudomása volt a pénzcsinálásról, miért is nejevel együtt adták át a könnyű módon meggazdagodni akaró embert az illetékes hatóságnak.

Égő vásározók. A Zalaapátiban múlt hétfőn megtartott országos vásárra iparosaink közül többen ellátogattak. A mint délután hosszú kocsisorban hazafelé igyekeztek, az a kocsis, melyen Hirsch Zsigmond kefekötő és Weisz Adolf pántlika és kárpás utazott, kigyúlt. Nagy volt az ijedelelem a tűz láttán. Hirtelen megállottak, legráztak és eloltották a tüzet, miközben mindketten súlyos égési sebeket kaptak. A tűz Weisznek majdnem összes árúkészletét megsemmisítette.

Botrány. Vig társaság mulatott a minap egyik helybeli kiskoreszmában. Egyik telt üveg a másikat követte úgy, hogy a társaság alaposan berugaszkodott. Az illuminált állapotban leledző társaság mulatozás közben összeveszett s a leglármásabbnak — Kovács Istvánnak — kitették a szűrét. A kitessékelt erre olyan botrányt inscenált az utcán, hogy a rendőrségnek kellett közbelépni. Kovács ellen utcai botrány okozása miatt megindították a rendőri eljárást.

A jósnő. Nekezesen tanyázó cigányainknak nő tagjai azzal szokták kenyerüknek egy jó részét megkeresni, hogy a hiszékeny embereknek jósólnak. Horvát Anna a legismertebb jósnő, a ki gyakran látogat el városunkba is. Mult kedden is itt járt és sátorról sátorra menve jósolgatott. Mialatt egyik iparosunknak a jövő fátját lebentgette föl, egy pár nő cipőt emelt el. Károsult csak órákkal később vette észre a cipő hiányát s a mikorra a rendőrség a nyomozást megindította, a cipőket megtalálni nem lehetett.

Tűz. Zalaszentmihálytán Kovács Károly háza eddig még ki nem derített módon kigyulladt és ámbár — vasárnap lévén — az emberek otthon voltak és gyorsan hozzáfogtak az oltáshoz, a lakóház, pajta, takarmány, gazdasági eszközök s különféle butorzat elégett. A ház biztosítva volt.

Villámcsapás. Boronyák Gergely teskándi lakos pajtájába f. hó 4-én délután beütött a villám. A pajta tetőzete, az abban elhelyezve volt takarmány, eséplőgép s különféle gazdasági eszközök a lángok martalékává lettek. Boronyákok, aki éppen akkor a pajtában tartózkodott, földhöz vágta a légnomást, komolyabb baja azonban nem történt.

Öngyilkosság. Csáktornyán f. hó 3-án Gold Samu, egy muraszerdahelyi kereskedő 21 éves fia, bérkocsit fogadott, hogy a vasuti állomáshoz hajtasson. Utközben durranás riasztotta meg a kocsist. Visszafordulván látta, hogy a fiatal ember lőtt magára. Segítségért kiáltott, azonban már segíteni nem lehetett, mert a fiatalember azonnal meghalt.

Kisasszonynapi országos vásárunk a folyó hó 9-én este bejött izr. újévi ünnepek miatt ebben az évben kivételesen hétfőn, vagyis folyó hó 12-én lesz.

A gyermekek reggelije. Egy híres orvos ismételtén kinyilatkoztatta, hogy »14 éven alóli gyermekeknek nem szabad babkávét adni«, mert ez a szív működésére, idegekre és gyomorra ártalmasan ható mérget, a coffeint tartalmazza. Ebből a méregből egy kétszeres oly nagy adag, mint a milyen egy csésze erős fekete kávéban van, már halálos hatásu lehet. Mégis hány anya van, aki nem akarja magát elhatározni arra, hogy legalább a kicsinyek részére a családi asztaltól száműzze a babkávét. A legideálisabb ugyan a tej volna, de a tapasztalat bizonyítja, hogy ezt nem mindig szeretik a gyermekek és csak a legtrikább esetben tűrik állandóan. Ilyen esetben a legjobb pótlásnak a *Kathreiner-féle Kneipp maláta kávé* bizonyult, melyet sajátos gyöngéd kávéhasonló íze miatt a gyermekek szívesen isznak. Ez a zsegebb korban is megfelelő könnyen emészthető tápdus és vérképző. Minden anyának feladata az volna, a gyermekeket kora ifjúságuktól erre az egészséges, jóízű *Kathreiner-féle Kneipp maláta kávéra* szoktatni, s nekik csak ezt adni. A bevásárlásnál természetesen óvatosságnak

kell lenni, hogy a »valódi Kathreiner« vétessek, melyet csak az eredeti csomagokban »Kneipp páter« ácképével szabad árusítani.

Gazdatisztek vándorgyűlései. A Nem-Okleveles Gazdatisztek Országos Egyesülete abból az alkalmából, hogy a földművelésügyi kormány által a gazdatiszti törvény megváltoztatása folyó évi július 29-én az országgyűlésen nyilvánosan reklamáztatott, vidéki körzeteinek bevonásával a további eljárás megállapítása miatt vándorgyűléseket tart, a melyeknek fontosságát emelte még az a körülmény, hogy a földművelésügyi miniszter által elrendelt gazdatiszti gyakorlati vizsgára való előkészületek immár teljesen akuttá váltak. Augusztus 28-án tartattak első ízben ily vándorgyűlések és pedig Érsekújváron és Nagyváradon. A N. O. G. O. E. központi igazgatósága kiküldöttei által Érsekújváron Merza Márton igazgató, Nagyváradon pedig dr. Tarnay Károly titkár által az ügyeket előadatta s a gyűlések oly irányú határozatokat hoztak, hogy a sérelmes törvény revízió alá vétetvén a nem-okleveles gazdatiszti osztály az egész országban egyetbe lépjen s különösen kerületeik országgyűlés képviselői által a parlamentben szerzett jogok igazságos elvénél többséget s így győzelmet biztosítson, a gyakorlati vizsga tárgyában pedig, jóllehet az országos kongresszus határozatához ezentul is ragaszkodik, mégis egyéneknek a vizsgára való jelentkezését mint kivételt az álláspont megtagadásának nem tartják. Legközelebb ily gyűlések fognak tartatni és pedig szeptember 11-én Dettán, a hova Temes, Torontál és Krassószörény, továbbá ugyancsak szeptember 11-én Szombathelyen (a városházak tanácsstermeiben), a hova Vas- és Zalavármegye összes diplomátlan gazdatiszti meghívotnak.

Ki akar egyéves önkéntes lenni. Bizonyára van olvasóink között akárhány fiatal ember, ki annak idején tanulmányait félbehagyta s így a 3 éves terhes katonai szolgáltnak néz elébe. Debreczenben már évtizedek óta sikeresen működik az országszerte kitűnő hírnévnek örvendő Lichtblau Albert-féle, miniszterileg engedélyezett katonai előkészítő tanfolyam, melyben mindazon ifjak, kik a megkívánt iskolákat nem végeztek, előkészültségükre, foglalkozásukra való tekintet nélkül megszerezhetik az egyéves önkéntesi jogot. A ki 1883-ban született, már elkésett. Születési év közlendő. Prospektust bárkinek készséggel küld Lichtblau Albert tanfolyam igazgató Debreczenben.

Csomagolt cigaretták. A m. kir. dohányjövődéki központi igazgatóság a közönségre való tekintetből — hygienikus és kényelmi szempontokból — de üzem egyszerűsítési okokból is, elhatározta, hogy a szivarkákat és későbbben talán a szivarokat is öt darabot tartalmazó csomagokba csomagolva hozza forgalomba. Kísérletképpen egyelőre a szultán szivarka kerül így piacra még ez év október vagy november havában. A szivarkák csomagolását egy szerfelett elmésen szerkesztett gép végzi, amely naponként 45.000 csomagba 225.000 szivarkát csomagol.

Az alkohol nem erősítő szer. Gyermekeket, akik általában véve gyenge természetűek és akik valamely időt betegségben szenvednek, mely még inkább elgyengíti őket, valamely célszerű táplálékkal meg kell erősíteni. Erre a célra különböző ártalmas szereket vagy alkohol tartalmú italokat szoktak használni, amelyek ahelyett, hogy használnának, ellenkezőleg inkább ártanak a betegnek s egészen megrontják a gyermekeknek egyébként gyenge szervezetét. Igazi erősítő aralmatlan szer, amelyet még a leggyengébb gyomor is képes megemészteni, a *Somatose*.

A helyhez kötött (stabil) gőzgépek kezelőinek tanfolyama a budapesti m. kir. állami felső ipariskolában október hó 1-ső napján nyílik meg és december hó végéig tart. E tanfolyamon a stabil gőzgépek szerkezete és kezelése fog taníttatni. Tanulóknak felvételnek azon önálló lakatosok, kovácsok, a különböző gépgyárak azon munkásai, akik már a kazánfűtők és lokomobil kezelők tanfolyamát jó sikerrel végezték. A jelentékes erkölcsi bizonyítványokat tartoznak előmutatni. A tandíj 16 korona, amelyet a beiratás alkalmával kell lefizetni. A beiratások szeptember 22-től 24-ig tartatnak az intézetben, VIII. Népszínház utca 8 szám. Vidékiek a tandíj befizetése mellett levélben is beiratkozhatnak.

Orvosi körökben már rég ismert tény, hogy a **Ferenc József keserűvíz** valamennyi hasonló vizet tartós hashajtó hatása és említésre méltó

kellemes ízénél fogva, már kis adagban is tetemesen felülmúlja. Kérjünk határozottan *Ferenc József keserűvizet*.

Augusztus hóban levágott állatok. A helybeli közvágóhídon mult augusztus hóban levágásra került 25 drb nagy szarvasmarha, 64 drb tejfogó, 67 drb borjú, 45 drb birka és 221 drb sertés.

Időjárás. Mosolygó, derült szeptember köszöntött ránk. A nap melegen süt s a kék égboltozaton csak reggelenként mutatkoznak felhők. Az idő esendes, szél nincs. A legkedvesebb, a legderültebb hónapunk szokott lenni a szeptember, amely az idén sem cáfolja meg önmagát. A börtérmet kilátásai emelkednek. Itt-ott már rohadni kezdett a szőlő, de a szép idő elejét veszi a további veszedelemnek. Megyészerte kitűnő bortermés ígérkezik.

A „Zenélő Magyarország“ zongora és hegedű zeneműfolyóirat 17. füzetét a következő szép zeneműújdonásokat közli: I. Heidlberg Albert „Az erdőben sétálgatok magamba“ és „Házam ablakából nézek én“ magyar dalok III. Loraine V. Salome Intermezso. IV. Tschalkovszky P. „Amit a romok mesélnek“. Ily gazdag tartalommal jelenik meg e minden zenekedvelőnek kiváló fontosságú zeneműfolyóirat minden egyes füzet. Előfizetési ára negyedévre 3 korona.

Állategészségügy. A földművelésügyi miniszteriumhoz beérkezett hivatalos jelentések szerint vármegyénk területén folyó hó 4-én 2 községben lépfene, 1 községben takonykór és bőrféreg, 21 községben ragadós száj és körömfájás, 9 községben ivarszervi hólyagos kiütés, 39 községben sertésorbané és 87 községben sertésvész volt.

Nyári vasuti menetrendünk május 1-től: *Zalaegerszegre* érkezik a) *Bobárol* 8 ó. 39 p. reggel, 5 ó. 45 p. délután, 9 ó. 47 p. este; b) *Csáktornyáról* 9 ó. 15 p. reggel, 8 ó. 24 p. este; *Zalaegerszegről* indul a) *Bobára* 5 ó. 54 p. reggel, 9 ó. 29 p. délelőtt, 4 ó. 12 p. délután; b) *Csáktornyára* 4 ó. 59 p. reggel, 5 ó. 50 p. délután. **Helyi közlekedés Zalaegerszeg és Szentiván között.** *Zalaegerszegről* indul *Szentivánra* 6 ó. 10 p. reggel, 11 ó. 54 p. délelőtt, 2 ó. 33 p. délután, 5 ó. 09 p. délután, 9 ó. 00 p. este. *Zalaegerszegre* érkezik *Szentivánról* 7 ó. 57 p. reggel, 2 ó. 01 p. délután, 4 ó. 48 p. délután, 7 ó. 52 p. este. *Zalaszentivánról* indul *Nagykanizsa felé:* 6 ó. 47 p. reggel, 12 ó. 40 p. délután, 3 ó. 55 p. délután, 6 ó. 03 p. délután (vegyes vonat), 9 ó. 54 p. este (gyorsvonat), 2 ó. 21 p. éjjel. *Zalaszentivánról* indul *Szombathely felé:* 5 ó. 16 p. reggel (gyors vonat), 7 ó. 24 p. reggel, 1 ó. 29 p. délután (gyorsvonat), 3 ó. 13 p. délután, 7 ó. 20 p. este (vegyesvonat), 2 ó. 17 p. éjjel.

Közgazdaság.

Motorok alkalmazása a mezőgazdaságban.

Ma, midőn minden téren a motoroknak alkalmazása hatalmas lendületet nyer, azok használata tén seholy sem okoz oly nagy és kiválóan hasznos változásokat, mint épen a mezőgazdaság terén. A motorok használata folytán nyerhető idő, munka és pénz megtakarítás valóban érdemessé teszik, ha mezőgazdánk figyelmüket sokat jelentő gazdasági eszköz felé fordítják.

A mult hetekben egy szerencsés véletlen folytán jutottam el Somogyvármegye egyik legnagyobb gazdaságába, a mezőgazdasági ipar részvénytársaság kaposvári urodalmába, a melyben Márfy Emil, e közismert kiváló gazdasági kapacitás, igazgatja és irányítja hatalmas lendülettel a gazdálkodás egész menetét. Ezen urodalom egyik legszebb kerületében, az ugynevezett »Répási« kerületben, amelyet Villax Ferenc, e kerület kitűnő szakképzettségű intézője rövid pár év alatt egy gyönyörű mintagazdasággá fejlesztett, alkalom volt megismerkedni a mezőgazdasági termelés technikáját, a különféle mezőgazdasági gépeknek a gazdálkodás terén kiválóan fontos és okzerű alkalmazását. E kerületben, a hol az urodalom a mezőgazdasági gépek legújabb fajtáját szokta kísérletképpen bemutatni és kipróbálni azok oekonomiai használhatóságát, ép a cséplőgépek hajtásához szükséges hajtóerőt szolgáltatató motorok végezték hatalmas munkájukat.

A magyar államvasutak gépgyára ugyanis kísérletképpen egy pompás alkotású benzínmotort szállított, hogy a kerületben dolgozó két kül-

földi motor gyár által szállított és működésben levő benzinnel felvegyve a versenyt s bebizonyította, hogy a magyar gyáripar termékei semmivel sem maradnak hátra azoktól. Szmetányi László gépgyári mérnök ur, aki a motor felügyeletére van kiküldve a gyár részéről, igazán a legnagyobb szíveséggel mutogatott, magyarázott meg mindent; kérésre a legnagyobb készséggel szedte szét a motor alkatrészeit; a benzinnel beállított motort rövid fél óra alatt spiritusszal való munkára tette át. Egyszóval nagy szakavatottsággal, világos magyarázataival a laikus érdeklődőnek a motor egész szerkezetéről, az üzembehelyezés mikéntjéről világos áttekintést nyújtott.

Látván a motorok munkáját, mondhatom derekasabb küzdelmet, szebb párbajt alig láttam valaha az életben. E küzdelemben a magyar gyári ipar által létrehozott valóságos műretek küzdött a diadalért a külföldi gyáripar gépeivel. Elismerés illeti meg a részvénytársaságot, a mely valóságos hazafias missiót teljesít az által, hogy alkalmaztató a magyar agy és munka által megteremtett gépeknek külföldi gépeivel a mezőgazdaság terén való versenyképességük bebizonyítására, a mely téren sajnos eddig többnyire a külföldi árasztotta el mezőgazdáinkat nem egyszer silány alkotásaival. Azt láttam e küzdelemből, hogy a magyar motorok itt is úgy egyszerű szerkezetűek, mint anyaguk tekintetében, úgy munkaképességük, mint a munkának gazdaságos kivitelében, valamint a külső kiállítás tekintetében bátran kiállják a versenyt a külföldi hasonló termékeivel. Első sorban a magyar államvasutak gépgyára kiváló vezetőinek s alkalmazottjainak érdeme ez, a kik nem kimélnék semmi fáradságot és áldozatot, hogy dícsőséget szerezzenek a magyar elmének! A nemzetnek hálóját ők érdemlik meg legjobban, mert munkájukban a magyar életrevalóságnak és tudásnak oroszlan körmeit mutatják meg a nagy világnak. Nem félnek az összehasonlítás eredményétől, hisz ott láttam a külföldi motor közvetlen közelében, ugyanezt a munkát végezni. És ha a munka eredményét látjuk, a melyet bárki is észrevehet anélkül, hogy belőle a sovinizmus beszélne, büszkeséggel telik el az ember lelke, látva gyárainknak hatalmas előrehaladását.

Hogy mit jelent a benzin, illetve spiritusz motoroknak alkalmazása a mezőgazdasági üzemből, szembevesszük azokat az előnyöket, amelyekkel a motorok rendelkeznek a gőzerőt szolgáltató lokomobilok felett. Nem kell ehhez sok számítás, csak a mezőgazdának figyelmes szemlélése.

Mik is hát ezek az előnyök?

Hányszor olvassuk, hogy a gőzlokomobilok kéményéből kipattant tüzsikra a gazdának legsebbeb reményességét ép akkor teszi semmivé, amidőn már biztosan számítgatja, mennyi pénzt kaphat verejtékes munkájával előállított termékért. A motoroknál ez a fenyegető tűzveszély teljesen el van hátrítva. Maga ez a körülmény elegendő arra, hogy a motorok felé irányuljon a gazdaközönség figyelme. Nyitott tűz a motoroknál ugyanis erőfejlesztésre nem használtatik, mert itt a spiritusz, illetve benzin gyújtás egy teljesen elzárt motor hengerben, mágnes patkókból nyert villamosság útján történik.

További előnye az erőfejlesztésre használt anyagnak csekély mennyisége. Amennyiben a benzin vagy spiritusz, mely a hajtó erő fejlesztéséhez szükséges, csupán csak a tényleges munkához használtatik. A benzin fogyasztás nem tesz ki többet, mint óránként lóerőnkint legrosszabb esetben fél litert. Most ha számba vesszük a gőzlokomobiloknál elhasználandó tetemes fa- illetve szén szükségletet, a gőzlokomobiloknak üzembehelyezése előtt legalább is másfél óráig a szükséges gőzmennyiség előállítására céljából a tüzelő anyagnak pazarlását, továbbá a rengeteg vízmennyiséget és ha vesszük, hogy a motorok üzemképességéhez úgy a tüzelő anyag mint a vízszállítás teljesen szükségtelen, miután a csekély vízmennyiség csupán a motor hengerének lehűtésére szolgál és így egy lajt viz napokon keresztül is elegendő; továbbá ha figyelembe vesszük, hogy a tüzelőanyag és vízfordás egy fogatot teljesen leköti, a fa fűrészelése idő- és gőzpazarlással jár, olyan előnyöknek, munka- és pénzmegtakarításnak jut a gazda birtokába, ami tetemesen leszállítja a termelés költségeit. És ha mindezekhez hozzávesszük ama nagy előnyöket, hogy a motor bármely pillanatban, minden előmelegítés nélkül üzembe helyezhető és hogy

semmiféle tüzelő anyag nem lesz elhasználandó üzem szünetekben, miután a gép egy csap elzárása által azonnal megáll, valamint azt, hogy a benzin, illetve spiritusz motorok oly helyeken is dolgozhatnak, hol a gőzlokomobilok egyáltalán nem, vagy csak nehéz feltételek mellett működhetnek, továbbá, hogy vizsgázott gépész felesleges, mert egyszerűsége és könnyű áttekinthetése miatt azt minden munkás kezelheti és rendben tarthatja; akkor be fogjuk látni, hogy a mezőgazdaságokban minő nagy fordulatot jelent a motorok alkalmazása és minő nagy megtakarításokat érhet el a gazda azok használatával.

Mezőgazdáink tehát, kik az okoskerü gazdálkodás híveinek akik a termelés fokozását a termelési költségek és a munkaerő pazarlásának csökkentésével akarják elérni, valóban nem lehet tanulságosabb, mint az elől említett urodalomban dolgozó magyar motort, amely még e hónapban ott fog eszélni, megtekinteni. A személyes meggyőződés mindennél többet ér. A helyszínen levő mérnök szíves magyarázataiból a kíváncsi gazdák hamar meggyőződést szerezhetnek a fentebb elősorolt előnyökről, amelyek még nagyobb számban is vannak, de azok részletes felsorolását a helyszíne nem engedi meg, de a helyszínen mindenről meggyőződhetnek. A kaposvári urodalom gavalléros vendéglátása bizonyára kellemesség is teszi érdeklődő gazdáinknak e kirándulást; a kellemességgel együtt a hasznost is egybekapcsolhatják, mert az urodalomban munkálkodó kitűnő gazdasági intézők szorgalma eredményének a magas színvonalon álló gazdasági kerületeknek, különösen pedig a repási kerületnek megtekintéséből kiválóan hasznos tapasztalatokat gyűjthetnek, a melyeket azután odahaza gyümölcsöztethetnek.

Akik tehát gazdaságaikban a korszerű és praktikus változtatásokat óhajtják meghonosítani, azoknak különösen igen melegen ajánlhatom e kedves és hasznos somogyi kirándulást.

Kauffmann Mátyas.

Javítsuk gazdasági terményeink minőségét. Jól tudjuk mi azt a gazdák, hogy nagyon is nem mindegy, hogy vajon 82 kilós vagy 78 kilós búzával megyünk a piacra, sőt azt is látjuk, hogy gazdasági szeszgyárak keményítő tartalom alapján veszik a burgonyát; jóval többet fizetnek a keményítőben dúsabbért, mint a keményítőben szegényért. Tudjuk azt, hogy összes terményeinknél nemcsak a mennyiséget, de a minőséget is megfizetik, mégis vajmi keveset teszünk terményeink minőségének javítására, holott egy kevés fáradsággal, utánjárással sokkal jobb eredményeket lehetne elérnünk.

A termények minőségileg való javításánál a talaj igen gondos megművelése és megtrágyázása játsza a főszerepet, természetesen csak akkor, ha az éghajlati viszonyok is kedvezőek a javítandó növényre. Az adott viszonyok közé legjobban beillő féleség megválasztásával a burgonya, a cukorrépa és az árpa minőségét lehet legkönnyebben javítani, s ugyanez lehetséges okoskerü trágyázással is. A mesterséges trágyafélék jelenlegi nagyarányú felhasználásával nemcsak a termés mennyiségét, de minőségét is javítjuk. Sőt a minőség javítására a különböző trágyafélék különböző befolyással vannak. Így pl. a chilisálótrom és perugano a termés mennyiségét, illetőleg árpánál egyenlő eredményt ad, a minőséget illetőleg azonban a perugano után jobb árpát kapunk. Okvetlenül műtrágyát kell használnunk legalább azon talajon, melyről saját vetőmagunkat termeljük, mert a könnyen oldható műtrágyák, a minő pl. a szuperfoszfát és chilisálótrom, roppant gyorsan fejlesztik a növényt, naggyá fejlődött, erőteljes szemeket termel, a melyek ennek következtében erőteljesebb növényt fognak fejleszteni, mint a gyengébb szem.

Első teendőnk tehát, hogy a saját szükségletünkre termelt vetőmagot a talaj kitűnő megművelésére és megtrágyázására által naggya, erőteljesebb fejlesszük. Az így nyert magot rostálás és triórözés által osztályozzuk, s csak az ilyen módon megválasztott legnagyobb szemű búzát, rozst és árpát vesszük el.

Ha ilyen módon — a mely eljárást évről-évre folytatjuk — kitűnő vetőmagunk útján egész gazdaságunkban jobb minőségű terményre tettünk szert, akkor tovább menve a vetőmag megválasztását még nagyobb gondal fogjuk eszközölni. Az előbb leirt eljárás mellett a már érett ka-

lászok közül kiválasztjuk azokat, a melyek leg-hosszabbak, szemekkel legjobban meg vannak rakva. Ha csak néhány liter magot is nyerünk ilyen módon, azt igen gondosan fogjuk egy kis táblácskába elvetni, hogy jövőre már egynéhány hektoliter ilyen magunk legyen. Ha ezen eljárást ilyen módon folytatjuk, meglepő eredményeket fogunk elérni, s néhány év leforgása után terményeinket mint vetőmagot a piaci árnál jóval magasabban fogjuk értékesíteni.

A homoki szőlők trágyázása. Az országos növénytermelési állomás immár több mint egy évtizede végez kísérleteket az ország különböző pontjain homoki szőlők trágyázásával, megállapítandó azon legjobb eljárást, a mely azután általánosan ajánlható volna. Ezen nagyszabású kísérletek leginkább a deliblati pusztán úgy az óriási kiterjedésű állami szőlőkben, mint magántulajdonosoknál különböző módon hajtottak végre. A műtrágyáknak általában is igen fontos szerepe jut a homoki szőlők trágyázásánál leginkább azért, mert azon területeken, ahol sok a homoki szőlő, rendesen igen csekély az állatállomány s így istállótrágyával az óriási homok területeket lehetetlen ellátni. De másrészt figyelembevehető egyeseknek azon tapasztalata is, hogy az istállótrágya alkalmazásával a kártevő féreg és rovarok megszaporodnak. Az is valószínű, hogy a hosszú időn keresztül nagy mennyiségben alkalmazott istállótrágya a homok immunitását csökkenti. Ezek a tényezők teszik ajánlatossá a homoki szőlők műtrágyázását és ezért valóban hasznos munkát végez az országos növénytermelési kísérleti állomás ez irányú kísérleteivel.

Ezen kísérletek mindenek előtt azt bizonyítják, hogy az alkalmazott műtrágyák nem az első, hanem a második évben fejtik ki hatásukat. Míg az első évben alig adnak nagyobb termést, addig a második évben a termés-többlet egyes esetekben 10 hl-nél is több bort szolgáltat. Az összes kísérleteknek termés-többlet átlaga a második évben 498 liter bor volt. Ez minden esetre olyan termés-többlet, amely a műtrágyafélék használatát a homoki szőlőkben határozottan ajánlatossá teszi. Az eddigi kísérletek a következő műtrágya-keveréket bizonyítják legcélszerűbbnek. Katasztrális holdanként 350 kg. szuperfoszfát, 135 kg. kálitrágya, a második évben pedig 1 m/m salétrom felültrágya gyanánt. Ezen trágyázási mód mellett már az első évben nem épen jelentéktelen termés-többlet állott be, a második évben 160—184 lt. volt a termés-többlet. Hatása különben a harmadik évben is mutatkozott. A műtrágyára kiadott 100 K-nyi költséget a második év termés-többlete 18 kísérlet közül 10-nél megtérítette, sőt jelentékeny haszon is maradt. Haszonnak maradt tehát az első és harmadik év termés-többlete is. A haszon kiszámításánál azonban figyelembe kell venni a műtrágyának nemcsak termésköszítő, hanem a szőlő vegetációjára gyakorolt kedvező hatását is. Valamennyi kísérletező ugyanis konstataálja, hogy a műtrágyázott szőlő lombzata sötétebb zöld színű, a fája pedig erősebb tejlődésű. A kísérletek mintegy felénél a műtrágyázott szőlőből nyert must cukortartalma is magasabb volt.

Henneberg-selyem csak közvetlen! — fekete, fehér és színes 60 krajcártól 11 forint 35 krajcárig meterje bluzoknak és ruháknak való. Bérmertve és már vámmmentesen házhoz szállítva. Gazdag mintagyűjtemény postafordultával. **Henneberg selyemgyára, Zürich.**

Nyilt-tér.*)

NESTLE FÉLE Legtökeletesebb tápszer-csecsemők részére.

gyermekliszt.

Kísérleti célokra fél dobozok a 1 Korona. A tisztelt szülészneknek proba dobozok és rőpiratok ingyen rendelkezésre állnak a **NERUDA NÁNDORNÁL** féle főraktárban **BUDAPEST, IV. Kossuth Lajos utca 7 sz.**

Felelős szerkesztő: **dr. Csák Károly.**
Társzerkesztő és kiadó: **Udvardy Ignác.**

== Nincs többé gabona üszög ==

a **Numa Dupuy és Társa** magcsávázó szerének alkalmazása mellett. Már 21 éve a legjobb sikerrel használják a buzaüszög ellen, továbbá a tengeri, árpa, zabüszög és korom ellen.

Egy csomag 2 métermázsa vetőmagra 50 fillér, egy métermázsa vetőmagra 26 fillér.

Óvakodjunk értéktelen utánzatok használatától és vételétől.

Numa Dupuy és Társa
Bécs, VI/I. Windmühlgasse 33.

Elárúsító helyek: Zalaegerszegen: Gyarmati Vilmos, Hubinsky Adolf, Kosztelitz Mór, Komlós M. Miksa, Ján Ferenc, Reich és Eppinger, Grünbaum Ferenc.

Alsólendván: Tomka György, Freyer Lipót, Tivadar Ferenc.

Hirdetmény.

Baki urbéres közönség előjárósága által közhírré tétetik, hogy a közbirtokosság tulajdonát képező

vadászati jog

az 1883. évi XX. t.-c. 3. §-a értelmében a baki urbéri jegyzői irodában **1904. évi szeptember 18-án d. u. 4 órakor** fog nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek 6 egymásután következő évre bérbeadni.

Az árverési feltételek az urbéri jegyzőnél megtekinthetők.

Bak, 1904. szeptember 3.

Kumper Márton Tóthbán Vendel
urbéri jegyző. gondnok.

**Pénzt,
sok pénzt,**

házonkint 1000 koronáig
kereshet mindenki tisztességesen minden szakismeret nélkül.

Küldje be címét E 473 jellege alatt a következő címre: Annoncen-Abteilung des „Merkur“ Mannheim, Meerfeldstr.

**BRÁZAY FÉLE
SOSBORSZESZ**

SOSBOR SZESZ
NAGY ÜVEG ÁRA: 2 KORONA
KIS ÜVEG ÁRA: 1 KORONA
HASZNÁLATI UTASÍTÁS MINDEN ÜVEGHEZ
MELLEKELVE VAN!

Birtokvétel vagy
bérbevétel.

300—500 hold,
továbbá
750—1000 hold
nagyágú birtok
Zala-, Somogy- vagy
Baranyamegyében
megvételre vagy bér-
letre kerestetik.

Ajánlatok „W. W. 5543“
jelzéssel Mosse Rudolffhoz
Bécs, I. Seilerstraße —
intézendők.

Egy jó házból való fiu

tanulónak

felvétetik

Miklós János

fűszerkereskedésében
Zalaegerszegen, Óla-utca.

A „Kávé király“-hoz

A ki nagyon jó zamatu s illatu kávét kedvel, az csakis „**Király kávét**“ vegyen, mely a legkiválóbb fajok vegyítéséből áll s egy még eddig nem létezett módszer szerint van pörköltve.

Hosszas kísérletezés után sikerült ezt elérnünk s így minden kávéismerő, ki egyszer megízleli, soha más kávét nem fog használni.

Ismeretes, hogy a kávé a legérzékenyebb cikk, melyből a finom zamatu s illatu azonnal elillan, valamint minden izzu s szagot felvesz, miért is ezen kiváló kávét lemezdobozokba csomagoljuk s szállítjuk bármely postaállomásra bérmentve, utánvétellel a következő árban:

1 kgros doboz . . . 4 K 80 f
2 „ „ . . . 9 K — f
4 „ „ . . . 17 K 20 f

Ezen különleges pörkölt kávé kivül ajánljuk a következő nyers fajokat, szinte bérmentve, utánvétellel bármely postaállomásra.

1 posta csomag 5 kgr. legf. Cuba K 13:50
1 „ „ 5 „ „ Ceylon „ 12—
1 „ „ 5 „ „ Jamaica „ 11:20

BIRÓ és TÁRSA

a „Kávé király“-hoz.

Budapest, VI. Teréz-körut 2/a—b.

A „Kávé király“-hoz

☞ **SÜRGÖNY!** ☜

==== A legújabb divatu

☞ ruhakelmék és
női felöltők ☜

az őszi saisonra nagy választékban
raktárra érkeztek.

Számos látogatást kér

Reisinger és Eisner
divatáruháza.

Tüzelőfa

nagyban és vagononkint; valamint
gazd. faárukat legolcsóbban szállít

Weisz és Társa Pécs,

Indóház-utca 26. szám.

☞ Kivánatra árjegyzék díjmentesen. ☜

Oicsóság! Leiklisméretességi Saját érdekében hirdessen kizárólag LEOPOLD-GYULÁ hirdetői irodája által. Budapest, Erzsébet-körút 54. 5 Szakavatottsági Pontosság!

Császárfürdő

téli és nyári gyógyhely
BUDAPESTEN.

Elsőrangú kénes hévízi gyógyfürdő, páratlan gőzfürdővel, legmodernebb iszapfürdővel, pompás ásványviz-uszodákkal, kő- és kádfürdővel.

200 kényelmes lakoszobával.

Prospektus kívánatra ingyen és bérmentve.

KÖSZVÉNY ÉS CSÚZ ELLEN LEGSIKERESEBB a KRIEGLNER-féle

REPARATOR

1 üveg 2 korona, kis üveg 1 kor.

Főraktár: **KORONA-GYÓGYSZERTÁR**, Budapest, Calvin-tér.

KIVÁLÓ SZERENŐSÉG: ELŐZÉKENYSÉG: SZERENŐSÉGNAPTÁR INGYEN ÉS BÉRMENTVE:

KIRÁLYFI ÉS TÁRSA

BANKHÁZA, BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 60.

110,000 sorsjegy, 55,000 nyer. — Nyeremények összege 14.459,000 korona.

A Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete

BUDAPEST, V. GÉZA-UTCA 2.

300 koronától kezdve ad törlesztésen szállólevél-kölcsönzést, melyek után

Teljes kiegyenlítés:	2%o levonással:
50 évre a tőke évi 5.40%-a	50 évre a tőke évi 5.20%-a
40 . . . . . 5.80%-a	40 . . . . . 5.60%-a
30 . . . . . 6.20%-a	30 . . . . . 6.00%-a
20 . . . . . 6.60%-a	20 . . . . . 6.40%-a
10 . . . . . 7.00%-a	10 . . . . . 6.80%-a

fizetendő járulékkal a törlesztéssel együtt.

Bővebb felvilágosítást az intézet díjmentesen ad.

A „Kavé király”-hoz

LEGKEDVELTETEBB, LEGTÖKÉLETESEBB ARCTISZTÍTÓ-ÉS SZÉPÍTŐ SZEREK:

KRIEGLNER-FÉLE

Shácia

FŐRAKTÁR: - CRÉME 2 KOR. - KORONA - PUDER 1 - GYÓGYSZERTÁR - BUDAPEST, KÁLVIN-TÉR - TÖRLETSZÉKENY VÉTELÉRE.

HÔTEL PARIS SZÁJLODA

Szájloda: SIMON PÁL.

BUDAPEST, VI., VÁCZI-KÖRÛT 25. SZ.

100 szoba 2-20 K-tól fejtebb kizozigálással és villanyvilágítással együtt. Fűrdők, elegáns kávéház, étterem és sörcsarnok a házban. Villamos vasúti megállóhely az összes pályaudvarok és hajók felé.

EMINGTON

IRÓGÉP

UJ MODELLJE megjelent!

PROSPEKTUST KÜLD

GLOGOWSKIKÉRT

BUDAPEST ANDRÁSSY-ÛT 12.

Ön nagyon idősnek látszik!

Fesse haját a **CZERNY-féle Tanningene** HAJFESTŐ-SZERREL

Vidékiek kedvence találkozó helye

KLIVÉNYI FERENCZ

vendéglős elsőrangú éttermel

Budapest, VI., Andrassy-út 39.

Kitűnő magyar konyha, valódi tiszta borok és a világhírű „PSCHORRBRÄU” egyedül kimerése.

VÉRGYÓGYÍTÁS

A legsikeresebb gyógymód: asthma, szív-, gyomor-, ideg- és bőrbaj, szélhárdás, emezavar stb. ellen.

Megalapítója és egyedüli képviselője:

D. KOVÁCS J. fővárosi orvos.

BUDAPEST, V., VÁCZI-KÖRÛT 18. SZ. I. EM.

Az egyedül létező valódi angol

SZÉPÍTŐSZER

a Balassa-féle valódi angol mely azonnal eltávolít minden szeplőt, májfoltot, pattanást, miteszt stb. és az arcnak üdéséget, fiataloságot kölcsönöz. Hölgyeknek nélkülözhetetlen!

Egy üveg ára 2.- K, hozzá ugorka-szappan 1.- K, pudor 2.- K.

Postai szétküldés naponta.

Főszétküldési hely: **Balassa Kornél** gyógyszerháza: Budapest — Erzsébetfalva.

OSERS és BAUER

MOTORGYÁR

BUDAPEST V., Lipót-körút 7.

Benzin- és petrolin-motorek

Szivógáz-motorek 2-3 fillér üzemköltséggel.

Ezernyi berendezések működésben. — Elsőrendű gyártmány. — Kedvező üzleti feltételek.

BÉCS Dresdnerstrasse 79-85.

Benzin- és petrolin-lokomobilok

Versenyen kivüli olcsó árak!

Elsőrangú angol és francia női ruha-teleme-különlegességek áruház

LEON és OLÁI

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 4.

Mintákat az ország minden részébe ingyen és bérmentve küldenek

PLATSCHEK VILMOS

FÉRFI- és GYERMEK-ruha áruház

Budapest IV., Központi Városház. (Károly-körút.)

Elismert legolcsóbb, legszolidabb

Somatose

oldható hústáphérny

a hús tápanyagát tartalmazó (tojásfehérnye és só) maján-m tápsó, könnyen oldható poralakban.

a lehető legjobb

erősítő szer

gyenge, a táplálkozásban visszamaradt egyéneknek, mellbetegeknek, idegbetegeknek, gyomorbetegnek, gyermekágyasoknak, angol kórban szenvedő gyermekeknek, gyógyulók stb. stb.,

Vas-Somatose

alakjában különösen sápkórban szenvedőknek orvosilag ajánlva.

Somatose nagy mértékben emeli az étvágyat.

Kapható minden gyógyszer-tárban és drogeriában. Csak eredeti csomagolásban valódi.

Festőgyárak ezeltől Bayer Fr. és társa, Elberfeld.

Egy jó házból való fiu **tanoncul felvétetik** Unger Antal könyvnyomdájába.

„MAYER” gépgyár

vas- és fémöntöde részvénytársaság SZOMBATHELY.

Raktár: Budapest, V., Lipót-körút 15.

Készít mindennemű

Gazdasági gépeket, kitűnő szerkezetű Benzin- és szivó-gázmotorokat 2-50 lóerőig

Benzin-motoros cséplőkészletek.

Legolcsóbb üzem! Tűzveszély kizárva!

Malomépítészeti: Uj hengerek, minden e szakmába vágó gép gyártása. Teljes műalmi berendezések.

Különlegesség: Legújabb szerkezetű csavaros és szabadalmazott víznyomású borsajtók.

Osborne D. M.-féle világhírű amerikai arató és kaszáló gépek magyarországi kizárólagos képviselője.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. Kívánatra minden szükségletre külön költségvetés.

Egy jobb házból való fiu **tanoncul felvétetik**

KOSZTELITZ MIKSA

fűszer-, csemege- és rövidáru üzletében ZALAEGERSZEGEN.

Hölgyek figyelmébe!

Van szerencsém a n. é. hölgyközönség b. tudomására adni, hogy

Műhimzés és Díszmunka Vállalat

cimen üzletet nyitottam. Ellvállalok minden e szakmába vágó **műhimzéseket**, melyeket tetszés szerinti rajzok után saját magam készítek. A következő díszmunka és műhimzések elkészítését személyesen eszközölöm: u. m. **gallérok** confectio kabátokra, ruhadíszek, **gyermek paplanok**, függönyök (tüll Stor vitrage), **díszgallérok**, **butorhimzések minden színben és kivitelben**, fátyolok kihimzése, **asztal- és ágyterítők stb.** Az e szakmába vágó bármilyen színes, magas vagy lapos műhimzéseket megrendelés szerint készítem el.

A nagyérdemű hölgyközönség szíves pártfogását kérve, vagyok kitünő tisztelettel

VIDOR PÁL

ZALAEGRSZEG, Kazinczy-tér, Dr Keresztury-féle ház.

Jónak, a jobb az ellensége.

Tényleg a legjobb az eddig használatban levő szappan, szóda, por, stb. anyagoknál vászon és pamut ruhaneműek mosására, a **Schicht** által ujonnan feltalált

mosó kivonat,

„Asszonydicséret“

védjegy,
a ruha beasztatására.

Előnyök:

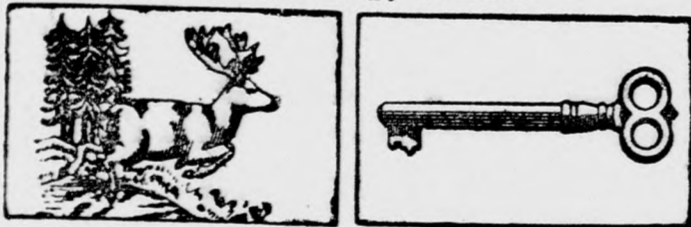
1. Az eddig szükséges volt mosási időt a felére csökkenti.
2. Fáradtságot a negyedére.
3. A szóda használatát teljesen fölöslegessé teszi.
4. Minthogy tisztábbá, tehát fehérebbé is varázsolja a ruhát.
5. Ugy a kezeknek, mint a ruhának teljesen ártalmatlan, amiért az alatt jegyzett cég **kezeséget vállal.**
6. Rendkívül kiadósága folytán olcsóbb, minden más mosáshoz képest.

Nélkülözhetetlenné válik minden háziasszony és mosónőnél egy egyszeri kísérlet után.

— Mindenütt kapható. —

Schicht-szappan

„szarvas“ vagy „kulcs“

Jeggyel

legjobb, legkiadósabb s ennél fogva legolcsóbb szappan. Minden káros alkatrésztől mentes.

..... Mindenütt kapható! .....

Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht“ névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva.

Schicht György, Aussig

A legnagyobb gyár a maga nemében, az európai szárazföldön.

Köhögésben

szenvető

kisértse meg a köhögést esillapító és kellemes ízű

Császár Mell-bonbont.

2740 hatóságilag igazolt bizonyítvány szól mellette és hogy sikerrel használható köhögésnél, katarrusnál és elnyálkásodásnál. Kapható 20 és 40 filléres csomagokban **Schmidt György zalaegerszegi cukrásznál.**

Keil-lakk

legkitünőbb mázolószer puha padló számára.

Keil-féle viasz-kenőcs kemény padló számára.

Keil-féle fehér »Glasur« fénymáz 45 kr.

Keil-féle arany-fénymáz képkereteknek 20 kr.

Keil-féle szalmakalap-festék minden színben.

Mindenkor kaphatók:

Ján Ferenc cégnél Zalaegerszegen.

Fernolendit

CS. ÉS KIR. UDVARI SZÁLLITÓ.

cipő fénymáz, a világ legjobb fénymáza és **Glanzerme** világos cipők számára leg szebb fényt adnak és megtartják a színt **állandóan**. Sárga vagy barna bőrből készült foltos cipők **Lyosin** alkalmazásával egész új szint kapnak.

Alapítattott 1812.-ben. **Gyárraktár Budapesten, V. Lipót-körut 24.** A levelek Bécsbe III/i. intézendők. A mosáshoz **Brunnen-szappan** veendő.

Vadászfegyverek, forgópisztolyok, töltények,

D. Horváth Győző

az „Arany Kasza“-hoz címzett vas- és fűszerkereskedése
ZALAEGRSZEGEN.

Ajánlja rendezett raktárát: Mindennemű **rudvasak**, **ekerészek**, **láncok**, **konyhaedények**, **rézárúk**, **épület- és butorvasalások**, **szerszámok**, **gazdasági-, konyha-, háztartási- és építkezési cikkek**; **fűszerek**, **lisztek**, **olajak**, **kencék**, **lagok**, **olaj- és porfestékek**, **kitünő kovács szén** és **gazdasági gépek** raktára.

Cement, **kátrány**, **tető** és **elszigetelő lemez.**

Berakó és kész tűzhelyek.

Csőgépolajak, gépszir